

Umsögn

Tilv. UX.1042(P)

Land og skógur

Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b, 105 Reykjavík
b.t. Jakobs Gunnarssonar
sent á skipulag@skipulag.is

25. janúar 2026

Mál: Ferðaþjónusta á Laxárbakka í Eyja- og Miklaholtshreppi. Mat á umhverfisáhrifum, kynning matsáætlunar. Mnr. 1662/2025

Undirritaður hefur kynnt sér málið, frestur var til 14. janúar sl. *Land og skógur* tók um áramótin við hlutverki Skógræktarinnar og Landgræðslunnar. Umsögn þessi er byggð á lögum um landgræðslu nr. 155/2018. Hlutverk stofnunarinnar er m.a. að vernda og endurheimta jarðvegsauðlindir landsins og vistkerfi, þ.m.t. votlendi, og snýr umsögn þessi eingöngu að þeim þætti.

Undirritaður sendi inn umsögn á fyrra stigi málsins, þ.e. matsskyldufyrirspurn (mnr. 124/2025), þar sem bent var á m.a. að áformuðum framkvæmdum og uppbyggingu fylgdu óhjákvæmilega neikvæð áhrif á óraskað votlendi (sem nýtur sérstakrar verndar skv. 61. gr. náttúruverndarlaga) og eins að svæðið væri á náttúruvinjaskrá (214. Löngufjörur, [...] auk Laxárbakkaflóa [...]), en Laxárbakkaflóa er v.a.m. votlendið neðan Miklaholtlands og milli Blöndulækjar að austan og Laxár að vestan. Þessa er hvorstveggja getið í matsáætluninni, t.d. í kafla 3.5.

Í matsáætluninni er lýst nokkuð breyttum áformum frá því sem áður var, og má sjá þessar breytingar á mynd 5.1 (neðri). Sé neðri hluti myndar 5.1 lagður ofan á mynd 7.1, sést að allnokkur mannvirki (byggingar og vegir) verða fyrirhuguð á svæðum sem teljast mega óraskað votlendi.

Að þessu sögðu telur undirritaður ekki þörf á að gera fyrir hönd stofnunarinnar sérstakar athugasemdir við matsáætlunina, t.a.m. viðmið og matsspurningar í kafla 7.4 um gróður og vistgerðir. Í umsögnum Náttúruverndarstofnunar og Náttúrufræðistofnunar um málið er að finna ábendingar um gróðurfar og votlendi sem að mati undirritaðs má taka undir.

bestu kveðjur, f.h. Lands og skógar,

Páll Sigurdsson, skipulagsfulltrúi

pall.sigurdsson@landogskogur.is

Austurvegi 3, 800 Selfossi, gsm. 570-5550

Hvalfjarðarsveit 14. janúar 2026.

**-Skipulagsstofnun/Skipulagsgátt.
Eyja- og Miklaholtshreppur**

**Umsögn : Laxárbakki Ferðapjónusta.
Mál nr. : 1662/2025**

Heilbrigðiseftirlit Vesturlands (HeV) hefur farið yfir gögn á Skipulagsgátt vegna matsáætlunar til kynningar vegna fyrirhugaðrar uppbyggingar á ferðapjónustu á Laxárbakka í Eyja- og Miklaholtshreppi.

Verkis vann skýrslu vegna matsáætlunar sem er frá nóvember 2025; LAXÁRBAKKI – FERÐAPJÓNUSTA OG FRÍSTUNDBYGGÐ. MATSÁÆTLUN.

Matsáætlunin er gerð vegna:

..“ Laxárbakki Resort ehf. áformar uppbyggingu hótels, heilsumiðstöðvar og veitingastaðar, í hæsta gæðaflokki á jörðinni Laxárbakka á Snæfellsnesi. Einnig er gert ráð fyrir byggingu þjónustu- og starfsmannahúss ásamt bílastæði, byrlupalli og allt að 19 stakstæðum frístundahúsum. Gert er ráð fyrir lagningu vega að uppbyggingarsvæðinu og að fyrirhuguðum byggingum ásamt lagningu vatns- og hitaveitu að þeim. Vandað verður til uppbyggingarinnar og áhersla lögð á að byggingar, vegir og bílastæði falli vel að landslagi og náttúru svæðisins. Á framkvæmdatíma verður rask á náttúru lágmarkað eins og kostur er og áhersla verður lögð á að lagfæra og græða upp það land sem raskað verður. „

Í köflum 4.7 er fjallað um fráveitu og 4.8 um efnistöku.

Vegna fráveitukaflans er rétt að benda á að í lok desember tók gildi ný reglugerð um fráveitur og skólp, **nr. 1450/2025**. Fram kemur að álag frá starfseminni er um 330 persónueiningar, stefnt er að því að notast við, tveggja þrepa hreinsun; hefðbundnar rotþrær fyrir minni byggingar og stærri lífrænar hreinsistöðvar fyrir hótél og heilsulind. Heilbrigðiseftirlitið bendir á að siturlögn sem endar í grjótpúkki, skal vera við allar rotþrær/hreinsistöðvar, eins og krafist er í eldri reglugerð um fráveitur og skólp og einnig þeirri sem nýverið tók gildi. HeV bendir einnig á 14. gr. um Hönnun fráveitu.: Fráveitur skulu hannaðar, byggðar, starfræktar og viðhaldið þannig að þær uppfylli kröfur um hreinsun við öll venjuleg skilyrði. Við hönnun fráveitna skal taka tillit til árstíðabundinna magn sveiflna, m.a. veðurfars. **Fráveitur skulu vera þannig hannaðar, þar sem því verður við komið, að hægt sé að taka dæmigerð sýni af skólpi bæði í aðrás og frárás hreinsivirkis, sbr. viðauka IV.** Huga þarf að aðkomu hreinsibíla vegna tæmingar rotþróa.

Efnistaka: Í frumhönnun fyrir Laxárbakka er þörf jarðefna vegna framkvæmda metin um 100-150.000 m³. Þrjár námur sem taldar eru hentugastar fyrir verkefnið sem stefnt er að því að nýta, þar af eru tvær í Eyja- og Miklaholtshreppi þ.e. E7 Eiðshús og E5 Vatnaleið og ein náma í sveitarfélaginu Helgafellssveit þ.e. E8 Bjarnarhöfn. Ekki eru gerðar athugasemdir við kafla um Efnistöku, á þessu stigi málsins.

Mat á umhverfisáhrifum

Umsögn Vegagerðarinnar

Móttakandi:

Stofnun:	Skipulagsstofnun
Nafn:	Jakob Gunnarsson
Netfang:	skipula@skipulag.is

Mat á umhverfisáhrifum:

Heiti verkefnis:	Ferðapjónusta og frístundabyggð að Laxárbakka
Hönnuður:	Verkís
Dags. gagna:	21.11.2025
Málsnúmer á skipulagsgátt:	1662/2025

Síða 1/2

Í Matsáætlun kemur meðal annars fram:

Laxárbakki Resort ehf. fyrirhugar uppbyggingu ferðapjónustu á jörðinni Laxárbakka á sunnanverðu Snæfellsnesi, í Eyja- og Miklaholtshreppi. Áformin fela í sér 45 herbergja hótél, heilsumiðstöð, veitingastað, þjónustu- og starfsmannahús og á allt að 19 stakstæð frístundahús.

Vegir sem skipulagið hefur áhrif á:

Nafn vegar:	Snæfellsnesvegur
Númer-kafli:	54-06
Vegflokkur:	Stofnvegur
Vegtegund:	C8
Breidd veghelgunarsvæðis *	30 m
Lágmarksfjarlægð á milli vegamóta:**	400 m

*mælt til hvorrar handar frá miðlínu vegar.

**sjá Veghönnunarreglur.

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar, dags. 16. desember 2025, þar sem óskað er umsagnar Vegagerðarinnar um fram komna umhverfismatsskýrslu vegna áforma um uppbygging ferðapjónustu og frístundabyggðar að Laxárbakka, í samræmi við ákvæði 2. mgr. 21. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana, nr. 111/2021.

Í erindinu er óskað eftir því að Vegagerðin veiti umsögn um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar. Umsagnaraðilar skulu gefa álit sitt í samræmi við 23. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021.

Vegagerðin
Suðurhrauni 3
210 Garðabæ
+354 522 1000
SNI-2304-1

Í umsögn skal koma fram hvort umsagnaraðili hafi athugasemdir við umfjöllun í umhverfismatsskýrslu út frá starfssviði sínu, svo sem um gögn sem byggt er á, úrvinnslu gagna, mat á vægi og eðli umhverfisáhrifa eða framsetningu umhverfismatsskýrslu. Einnig, ef á skortir, hvaða atriðum umsagnaraðili telur að gera þurfi frekari skil eða hafa sérstaklega í huga við leyfisveitingar, svo sem varðandi mótvægisáðgerðir og vöktun. Leyfisveitendur skulu í umsögn sinni gera grein fyrir þeim leyfum sem eru á starfssviði þeirra og framkvæmdin er háð.

Vegagerðin telur að fyrirhuguð uppbygging á Laxárbakka muni hafa talsverð áhrif á samgöngur og vegi og óskar því eftir að framkvæmt sé samgöngumat sem sýni fram á hver umferðaraukning verður á rekstrar og framkvæmdartíma ásamt samsetningu umferðar. Meta þarf hvaða áhrif sú umferð mun hafa á núverandi innviði.

Vegagerðin minnir á að skv. Vegalögum nr. 80/2007 er veghelgunarsvæði 30 m breitt til hvorrar handar frá miðlínu stofnvega en 15 m frá miðlínu annara þjóðvega. Framkvæmdir innan veghelgunarsvæðis eru háðar leyfi frá Vegagerðinni.

Síða 2/2

Virðingarfyllt
f.h. Vegagerðarinnar
Sigurður Friðgeir
Sérfræðingur
Borgarnesi

Vegagerðin

Umsögn Náttúrustofu Vesturlands um drög að matsáætlun vegna ferðapjónustu og frístundabyggðar að Laxárbakka, Eyja- og Miklaholtshreppi. Mál nr. 1662/2025

Stykkishólmi, 14. janúar 2026

Inngangur

Náttúrustofa Vesturlands starfar skv. lögum nr. 54/2024 og hefur m.a. það hlutverk „að stuðla að æskilegri landnýtingu og náttúruvernd“ (2. töluliður 5. greinar.).¹ Eftirfarandi athugasemdir eru gerðar á þeim forsendum.

Framkvæmdin

Laxárbakki Resort ehf. fyrirhugar uppbyggingu ferðapjónustu á jörðinni Laxárbakka á sunnanverðu Snæfellsnesi, í Eyja- og Miklaholtshreppi. Áformin fela í sér 45 herbergja hótél, heilsumiðstöð, veitingastað, þjónustu- og starfsmannahús, þylupall og allt að 19 stakstæð frístundahús.

Um er að ræða framkvæmd sem dreifist yfir stórt votlent svæði með hátt verndargildi, sem að mestu er óraskað af mannavöldum. Jaðaráhrif mannvirkja á umhverfi eru líkleg til að verða veruleg. Hlutfallsleg umhverfisáhrif framkvæmdarinnar eru því líkleg til að verða mjög mikil.

Almennt um svæðið og verndargildi þess

Votlendi þekur mestallt fyrirhugað áhrifasvæði framkvæmdanna og skv. skýrslu í gögnum málsins (Borgþór Magnússon 2025) eru tvær votlendisvistgerðir ríkjandi með um 83% af flatarmáli svæðisins, þ.e. brokflóavist (51,5%) og tjarnarstararflóavist (31,8%). Báðar þessar vistgerðir hafa mjög hátt verndargildi.²

Náttúrufræðistofnun mat verndargildi vistgerða á Íslandi upphaflega út frá fágæti, tegundaaudgi (sem mælikvarði á líffræðilega fjölbreytni), grósku og kolefnisforða jarðvegs³ en síðan var verndargildið endurmetið og þá bætt við hvort vistgerð væri á lista Bernarsamningsins yfir vistgerðir sem taldar væru þurfa sérstaka vernd, fjölbreytni fuglalífs í vistgerð, mikilvægi vistgerðar fyrir sterka fuglastofna og mikilvægi vistgerðar fyrir vástategundir æðplantna.⁴

Víðáttumikil fjara er í Stakkhamarsósi neðan Laxárbakka við ósa Straumfjarðarár, Laxár og Kleifár. Stakkhamarsnes og Ytra Skógarnes mynda rif utan við ósinn og loka hann næstum af, þ.a. að Stakkhamarsós er sjávarlón. Í ósnum eru einkum sandmaðksleirur, sem hafa hátt verndargildi og eru mikilvægar fuglum til fæðuöflunar. Sagt er frá forkönnun fuglalífs á Stakkhamarsósi í gögnum málsins (Alex Máni Guðríðarson, Britta Steger og Björn Hjaltason 2025) þar sem sáust 29 fuglategundir í einni talningu í júní og 24 í tveim talningum að hausti, samtals 33 tegundir. Mest

¹ <https://www.althingi.is/lagas/156b/2024054.html>

² <https://www.natt.is/is/grodur/vistgerdir/land/brokfloavist> og <https://www.natt.is/is/grodur/vistgerdir/land/tjarnastararfloavist>

³ <https://utgafa.ni.is/skyrslur/2009/NI-09008.pdf>

⁴ <https://utgafa.ni.is/skyrslur/2019/NI-19008.pdf>

var af vaðfuglum, sérstaklega heiðlóu, lóupræl, stelk, tildru, sandlóu, rauðbrystingi og tjaldi, en einnig sáust t.a.m. sanderlur, jaðrakanar og ein vaðlatíta (amerískur flækingur). Talsvert var af andfuglum, sérstaklega álft, margæs, stokkönd og æðarfugli en einnig brandönd, margæs og urtönd. Þá var þar hópur kría og á annað hundrað máfa í júní og allstór hópur hettumáfa, auk annarra máfa, um haustið. Í vortalningunni voru 52 svartbakar á lóninu en svartbakur er metinn í bráðri hættu á valista Náttúrufræðistofnunar.⁴ Á landi er þétt varp mófugla, þar sem þéttleiki lóupræls, spóa og kjóa var mældur mjög hár miðað við önnur svæði. Fyrri tvær tegundirnar eru ábyrgðartegundir á Íslandi og allar þrjár eru á valista Náttúrufræðistofnunar; lóupræll og spói í nokkurri hættu (VU) og kjói í hættu (EN). Virkt hafarnarhreiður, sem nýtur verndar skv. 19. gr. villidýralaganna,⁵ er í næsta nágrenni fyrirhugaðs framkvæmdasvæðis en íslenski stofninn er smár og metinn í hættu (EN).⁶ Þá er vel þekkt að hafarnir eru einstaklega viðkvæmir og yfirgefa varp við minnstu truflun. Val þeirra á hreiðurstöðum fjarri mannaferðum ber þessu vitni.

Verndargildi framkvæmdasvæðisins er augljóslega mjög hátt vegna mikils flatarmáls samfellds óraskaðs votlendis með vistgerðum sem hafa mjög hátt verndargildi og stórs leirusvæðis með hátt verndargildi. Ofan á það bætist mikil tegundafjölbreytni og þéttleiki fugla á landi og að virkt arnarhreiður sé inni á áhrifasvæði framkvæmdanna.

Víðáttumikil votlendi eins og þetta njóta verndar skv. 61. gr. laga um náttúruvernd og það gera einnig leirur eins og í Stakkhamarsósi. Í greininni segir um þessi svæði: „Forðast ber að raska vistkerfum og jarðminjum sem taldar eru upp í 1. og 2. mgr. nema brýna nauðsyn beri til.“⁷

Laxárþakki er hluti af stærra svæði sem er alþjóðlega mikilvægt fuglasvæði (IBA, Borgarfjörður-Mýrar-Löngufjörur) og er sömuleiðis hluti af svæðinu Mýrar-Löngufjörur, sem Náttúrufræðistofnun tilnefndi á B-hluta náttúruminjaskrár vegna vistgerða, fugla og sela.⁸

Síðast en ekki síst, þá hafa sveitarfélögin á Snæfellsnesi, þar á meðal Eyja- og Miklaholtshreppur, um árabíl tekið þátt í verkefni til að auka sjálfbærni samfélaganna á Snæfellsnesi og hafa sveitarfélögin flaggað vottun EarthCheck frá árinu 2008. Árið 2025 bættu sveitarfélögin annari rós í hnappagatið og er Snæfellsnes nú einn af vistvöngum UNESCO, sem er hluti af verkefninu Man and the Biosphere (MAB) Programme (<https://www.unesco.org/en/mab/snaefellsnes>). Aukin sjálfbærni er aðalmarkmið beggja verkefnanna, þar á meðal vernd líffræðilegrar fjölbreytni.

Athugasemdir við áætlun um frekari rannsóknir

Ýmsar athuganir hafa þegar verið gerðar á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði. Varðandi náttúrufarar er þar um að ræða könnun Árna Bragasonar á gróðurfari og fuglalífi, fuglatalningar Alex Mána Guðríðarsonar, Brittu Steger og Björns Hjaltasonar, plöntutegundaleit Róberts Ívars Arnarssonar og vistgerðakortlagning Borgþórs Magnússonar. Þær bæta þekkingu á svæðinu en í ljósi líklegs mikilvægis svæðisins og gæða fyrirliggjandi gagna er að mati undirritaðs óhjákvæmilegt að krefjast frekari rannsókna til að meta umhverfisáhrif fyrirhugaðrar framkvæmdar.

Fuglar

Í júní 2025 voru framkvæmdar sniðtalningar á mófuglum til að meta þéttleika varps þeirra á svæðinu. Um er að ræða hefðbundna mælingu sem ekki eru hér gerðar athugasemdir við. Þó er

⁵ <https://www.althingi.is/lagas/156b/1994064.html>

⁶ <https://www.natt.is/is/midlun/utgafa/valistar/fuglar>

⁷ <https://www.althingi.is/lagas/156b/2013060.html>

⁸ <https://www.natt.is/is/midlun/natturuminjaskra/vesturland/myrar-longufjorur>

vitað að breytileiki í þéttleika getur verið talsverður á milli ára og væri því æskilegt að endurtaka slíkar mælingar yfir a.m.k. 2-3 ár.

Á Stakkhamarsósi, þ.e. leirunum neðan Laxárbakka, voru fuglar taldir þrisvar sinnum (júní, september og október 2025). Ekki er gerð athugasemd við útfærslu þeirra talninga en gagnaöflunarátakið var víðs fjarri því að gefa nægilega skýra mynd af mikilvægi leirunnar fyrir fugla sérstaklega á fartiáma að vori og síðsumars/að hausti. Af fenginni reynslu undirritaðs og fleiri af slíkum talningum (Náttúrustofa Vesturlands hefur undanfarin ár vaktað fugla á leirum í Helgafellssveit á fartiáma að vori – sjá t.d. bls. 10 í⁹), þá er gjarnan mikill breytileiki í fjölda fugla innan sjávarfallasveiflunnar vegna flakks fugla á milli leirusvæða innan hvers dags og á milli daga. Þar fyrir utan er mikil hreyfing og gegnumstreymi fugla yfir fartiáma að vori og síðsumars/að hausti og vegna flakks á milli varpstaðar og fæðuöflunarstaða. Til að fá góð gögn um mikilvægi hverrar leiru þarf því margar og þéttar talningar, sérstaklega yfir fartiáma. Til að auka enn á flækjustigið er fartiámi mismunandi tegunda ólíkur og því engin ein tímasetning sem hentar til að afla gagna um allar tegundir. Undirritaður telur því að gera eigi þá kröfu að Stakkhamarsós verði talinn að lágmarki vikulega frá miðjum apríl til maíloka (fartiámi að vori) og svo aftur vikulega frá 20. júlí – 10. október. Þar fyrir utan er vitað að leirurnar á Löngufjörum eru mikilvægar fyrir fjölda tjalda sem hafa vetursetu á svæðinu en litlar sem engar athuganir hafa þó farið fram á Stakkhamarsósi að vetrarlagi. Líklegt er þó að hann sé á meðal þeirra svæða sem eru þessum hópi (mögulega allt að nokkrum þúsundum fugla) mikilvæg. Því ætti að gera kröfu um að telja ósinn nokkrum sinnum í febrúar og mars. Án þessara viðbótarathugana vantar hluta af myndinni um mikilvægi þessarar leiru fyrir fugla og gögnin gagnast framkvæmdaaðila til að aðlaga framkvæmdina þannig að hún hafi minni neikvæð umhverfisáhrif á framkvæmda- og rekstartíma.

Gróður og vistgerðir

Gera þarf ítarlegri leit að plöntutegundum á svæðinu – með áherslu á válistategundir. Hana þarf að framkvæma að sumarlagi (helst júlí-ágúst) þegar greining tegunda er auðveldari. Í skýrslu í gögnum málsins (Róbert Ívar Arnarsson 2025) um þá leit sem farið hefur fram kemur skýrt fram að hvorki var rannsóknarátakið nægilegt né árstíminn heppilegur. Í niðurlagi skýrslunnar segir: „Vegna umfangs svæðis og breytileika votlenda þá þarf fleiri daga til að sinna þessu verkefni á fullnægjandi hátt og tímasetja úttekt með tilliti til vaxtartíma æðplantna. Undirritaður telur úttektina vera ófullnægjandi m.t.t. stærðar votlendisins og tíma árs er úttektin fór fram“ en Róbert Ívar gekk um svæðið í einn dag, þann 15. september. Ljóst er því að bæta þarf við þessa rannsókn.

Aðrar athugasemdir

Þyrluflug

Gert er ráð fyrir þyrlupalli á svæðinu og nokkurri umferð um hann, jafnvel þótt um sé að ræða þétt varpland fugla og mikla nálægð við virkt arnarhreiður. Öll umferð er óheimil innan 500 metra frá arnarhreiðrum fimm mánuði ársins nema um hefðbundnar nytjar sé að ræða og þarf að sýna ýtrustu varfærni og forðast að trufla fuglana.¹⁰ Náttúrustofa Vesturlands hefur tekið ríkan þátt í vöktun arnarstofnsins í aldarfjórðung og af þeirri reynslu fullyrðir undirritaður að arnarvarp leggist af á þessum stað verði þyrluflug leyft á fyrirhuguðum stað, jafnvel þótt pallurinn verði í mun meiri fjarlægð en 500 m frá hreiðrinu. Breytir þá líklega engu hvort umferðartími þyrlna verði

⁹ https://nsv.is/wp-content/uploads/2025/01/Skyrsla-NV-um-voktun-natturuverndarsvaeda-2024_LOKA.pdf

¹⁰ <https://www.althingi.is/lagas/156b/1994064.html>

takmarkaður. Þyrluflug ofan í þéttu varplandi fugla myndi einnig valda verulegri truflun þar, auk þess sem fuglar á leirunni myndu sópast í burtu í hvert sinn sem þyrla færi yfir svæðið. Slík truflun hefur svipuð eða verri áhrif á fugla en nærvera afræningja, eykur orkunotkun, og þar með orkuþörf, sem getur dregið úr varpárangri og lífslíkum þeirra.¹¹ Undirritaður sér ekki hvernig hægt væri með góðu móti að takmarka áhrif af lágflugi og hávaða sem af þyrluflugi stafar á þessum stað og leggst því eindregið gegn því að slíkt verði heimilað. Haldist áformin óbreytt þarf að rannsaka sérstaklega hvaða áhrif þyrlupallur og þyrluumferð gætu haft á fuglalíf svæðisins.

Áhrif umferðar og innviða

Gert er ráð fyrir mikilli uppbyggingu innviða á svæði sem í dag hefur enga. Það felur m.a. í sér veglagningu og byggingu húsnæðis. Nýir vegir verða samtals 13,4 km. Nýleg rannsókn við íslenskar aðstæður sýnir að vegir, jafnvel fremur fáfarnir vegir, hafa veruleg neikvæð áhrif á þéttleika mófugla. T.a.m. var þéttleiki fugla að jafnaði um 20% lægri innan við 200 metra frá vegi en á milli 200 og 400 metra frá. Þegar litið var á einstakar tegundir var þéttleiki spóa, heiðlóu, lóupræl og þúfutittlings tölfræðilega marktækt lægri nærri vegum.¹² Á Laxárþakka er sérlega þétt varp spóa og lóupræls, auk þess sem heiðlóur og þúfutittlingar verpa líka á svæðinu. Að auki má draga fram það sem Borgþór Magnússon (2025) nefnir í skýrslu sinni um að vegurinn sé líklegur til að hafa áhrif á og í einhverjum tilfellum hindra eðlilegt flæði vatns um votlendissvæðið. Það gæti árstíðabundið eða varanlega breytt vatnsstöðu á svæðinu og þar með bæði gróðurfari og dýralífi, sem hefði áhrif langt út fyrir sjálft vegstæðið og næsta nágrenni.

Talsverðu landi verður líka raskað vegna bygginga og lagningar bílastæða og þyrlupalls. Skv. gögnum málsins er heildarflatarmál þessa um 30 þúsund fermetrar og er þá ekki tekið tillit til rasks umhverfis hverja einingu. Vegna þess að talsvert af mannvirkjum verður í votlendi þarf væntanlega að þurrka svæði og grafa burtu mjög mikið af jarðvegi. Við það eyðast rík búsvæði og talsvert losnar af kolefni út í andrúmsloftið úr kolefnisríkum jarðvegi. Nýleg íslensk rannsókn sýndi fram á að jaðaráhrif bygginga á þéttleika mófugla geta verið veruleg og þau hámarkast við að dreifa byggingum um stórt svæði, eins og fyrirhugað er að Laxárþakka. Áhrif af húsum voru tölfræðilega marktækt neikvæð á þéttleika heiðlóu, jaðrakans, stelks, spóa og þúfutittlings og námu 34-95% fækkun miðað við svæði þar sem engar byggingar voru, þrátt fyrir að byggingar þektu aðeins 6% svæðisins þar sem fækkunin varð.¹³

Auk tilkomu bílaumferðar er augljóst að fólk mun ganga um svæðið í grennd við byggingarnar, m.a. eftir göngustígum sem lagðir verða. Þetta mun valda truflun fyrir fuglalíf, bæði við Stakkhamarsós, á arnaróðali og á nærliggjandi varpsvæðum mófugla. Truflunin virkar á sambærilegan hátt og truflun frá afræningjum, þ.e. hún eykur streitu og lækkar þar með varpárangur og lífslíkur fuglanna.¹⁴

Í mati á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar þarf að leggja magnbundið mat á tap varpfugla og mögulega fækkun fugla á Stakkhamarsósi að teknu tilliti til breytingar á svæðinu og truflunar af mannavöldum.

Vistvænt Snæfellsnes?

Sveitarfélögin á Snæfellsnesi hafa að mörgu leyti verið í fararbroddi þegar kemur að umhverfismálum undanfarna áratugi. Birtingarmyndir þess eru m.a. að þau geta státað sig af því

¹¹ <https://www.jstor.org/stable/26271862?seq=1>

¹² <https://nsojournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jav.03572>

¹³ <https://zslpublications.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/acv.12938>

¹⁴ <https://www.jstor.org/stable/26271862?seq=1>

að bera umhverfissvottun EarthCheck (áður Green Globe) frá árinu 2008 og árið 2025 varð Snæfellsnes að vistvangi UNESCO (Man & Biosphere). Eitt af mikilvægustu markmiðum slíks starfs er varðveisla líffræðilegrar fjölbreytni en ekki verður annað séð en að fyrirhugaðar framkvæmdir á Laxárbakka gangi freklega gegn því markmiði og að ná mætti markmiðum framkvæmdarinnar á mun umhverfissvænni hátt. Samþykkt sveitarfélagsins á framkvæmdinni í þessari mynd hlýtur því að ógna áðurnefndum tveim vottunum.

Leiðir til að draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum

Framkvæmd af þessu tagi myndi alls staðar valda einhverjum neikvæðum umhverfisáhrifum. Þessi tiltekna staðsetning og hátt verndargildi náttúrunnar sem þar má finna gerir þó að verkum að áhrifin verða meiri en ella. Þó mætti draga verulega úr neikvæðum umhverfisáhrifum fyrirhugaðrar framkvæmdar á þrennan hátt:

Byggja annars staðar

Með tilliti til náttúrunnar og líffræðilegrar fjölbreytni væri miklu betri kostur að þessi uppbygging færi fram á svæði þar sem fyrir eru innviðir, s.s. rafmagn, neysluvatn og fráveita. Innan sveitarfélagsins má t.d. benda á Laugagerðisskóla og nágrenni. Uppbygging á því svæði hefði fjarri því eins neikvæð áhrif á umhverfi sitt og uppbygging á Laxárbakka.

Fækka stökum byggingum og þétta byggð

Neikvæð jaðaráhrif framkvæmda eru nálægt því að vera háþyrkingu með fyrirhugaðri útfærslu. Talsvert mætti draga úr þeim með því að fækka byggingum (og stækka) og byggja þær í einni þyrpingu í stað þess að dreifa um stórt svæði.

Ekki leyfa þyrlupall

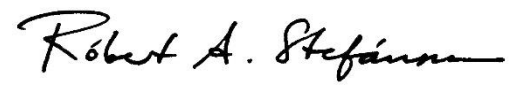
Fyrirséð er að þyrlupallur og notkun hans á svona svæði myndi hafa mjög mikil og óásættanleg neikvæð umhverfisáhrif. Alls ekki ætti að leyfa slíkt. Verði þyrlupallur talinn nauðsynlegur verður að staðsetja hann utan votlendis og fjarri ströndinni, á svæði þar sem þegar eru aðrir innviðir, s.s. hús og vegir. Einnig þarf að ákveða fastar flugleiðir að og frá honum, þannig að flogið yrði fjarri arnarhreidrinu, leirum og votlendissvæðum.

Niðurstaða

Áformuð uppbygging Laxárbakki Resort ehf. á jörðinni Laxárbakka á sunnanverðu Snæfellsnesi, Eyja- og Miklaholtshreppi, er innan mjög merkilegs náttúrusvæðis með hátt verndargildi. Hönnun framkvæmdarinnar er líkleg til að hafa veruleg neikvæð umhverfisáhrif og valda miklum jaðaráhrifum, m.a. á mófugla sem standa höllum fæti skv. valista Náttúrufræðistofnunar en einnig er nær öruggt að arnarvarp leggist af á nærliggjandi óðali. Ekki verður séð að tala megi um „brýna nauðsyn“ á þessari framkvæmd, sem þó er forsenda þess að réttlæta megi röskun á víðfeðmu votlendi sem nýtur sérstakrar verndar skv. 61. gr. náttúruverndarlaganna.¹⁵ Þörf er á mun ítarlegri rannsókn til að meta áhrif framkvæmdanna á fuglalíf og gróður og eru þær viðbótarrannsóknir raktar hér að framan. Sömuleiðis eru lagðar til aðgerðir sem á hönnunarstigi myndu draga verulega úr neikvæðum umhverfisáhrifum framkvæmdanna.

¹⁵ <https://www.althingi.is/lagas/156b/2013060.html>

Fyrir hönd Náttúrustofu Vesturlands,

Róbert A. Stefánsson,
forstöðumaður og líffræðingur

Vegna: Máls nr. 1662/2025, Ferðaþjónusta og frístundabyggð að Laxárbakka (Kynning matsáætlunar)

Athugasemd:

Fiskistofa bendir á að sú uppbygging sem að er stefnt er í nágrenni við laxveiðiár eins og fram kemur í fram lagðri matsáætlun.

Í matsáætlun er fjallað um atriði sem varða hugsanleg áhrif á lífríki og stangveiði s.s. í köflum 7.2 og 7.7. Í kafla 7.2 er tilgreint að aflað verði umsagna viðkomandi veiðifélaga eða sérfræðialits um möguleg áhrif framkvæmdarinnar á lífríki í vatni og aðstöðu til veiði. Í kafla 7.7 er þess getið að kannað verði mikilvægi framkvæmdasvæðisins og nærliggjandi svæða fyrir m.a. fyrir stangveiði.

Fiskistofa telur að vel færi á því að fjalla sérstaklega um hugsanleg áhrif fyrirhugaðrar uppbygginar á fiskigengd, lífríki í vatni og veiðihagsmuni í matsskýrslu, þ.e. að sérstakur kafla fjallaði um þau áhrif.

Fiskistofa bendir á að framkvæmdir í eða við veiðivatn, allt að 100 metrum frá bakka þess, kunna að vera háðar leyfi Fiskistofu sbr. 33. gr. laga nr. 61/2006 um lax- og silungsveiði.

Sjá nánar: <https://island.is/leyfi-fiskistofu>.

Höfundur: Guðni Magnús Eiríksson

Sent inn þann: 17.12.2025 , **Fyrir hönd:** Fiskistofa

14.janúar 2026

Umsögn Fuglaverndar um matsáætlun fyrir ferðapjónustu og frístundabyggð að Laxárbakka á sunnanverðu Snæfellsnesi

Almennar athugasemdir við framkvæmdina

Fuglavernd gerir alvarlegar athugasemdir við fyrirhugaða uppbyggingu Laxárbakka Resort ehf. á ferðapjónustu í landi Laxárbakka í Eyja- og Miklaholtshreppi. Áformin fela meðal annars í sér byggingu 45 herbergja hótels, 19 frístundahúsa, heilsumiðstöðvar með baðlóni, veitingastaðar og þylupalls.

Fyrirhugað framkvæmdasvæði er að mestu víðáttumikið óraskað votlendi, en votlendi af þessari stærð nýtur sérstakrar verndar í náttúruverndarlögum og er óheimilt að raska slíku „*nema brýna nauðsyn beri til og sýnt þyki að aðrir kostir séu ekki fyrir hendi*“¹. Þá nær framkvæmdasvæðið niður að Stakkhamarsósi sem er stórt sandmaðksleirusvæði, en leirur njóta sömu verndar í náttúruverndarlögum og nefnt var hér að framan¹. Hvoru tveggja, votlendið og sandmaðksleiran, eru afar mikilvæg búsvæði fugla. Framkvæmdasvæðisins fellur enda innan alþjóðlega mikilvæga fuglasvæðisins „Borgarfjörður–Mýrar–Löngufjörur“², m.a. vegna mikilvægis strandsvæðisins sem viðkomustaður farfugla (t.d. rauðbrystings, sanderlu og jaðrakans) og fyrir álf og æðarfugl á fellitíma. Sömuleiðis er fuglasvæðið eitt mikilvægasta varpsvæði hafarnar á Íslandi². Þá hefur sama svæði (undir nafninu „Mýrar-Löngufjörur“) verið tilnefnt af Náttúrufræðistofnun á framkvæmdaáætlun (B-hluta) náttúruminjaskrár vegna vistgerða, fugla og sela.

Fyrirhugaðar framkvæmdir að Laxárbakka munu óhjákvæmilega fela í sér umfangsmikla röskun á votlendi svæðisins, bæði með vegagerð og byggingu hótels, frístundahúsa og annarra mannvirkja (sbr. úttekt Borgþórs Magnússonar á vistgerðum svæðisins sem finna má í viðauka matsáætlunarinnar). Þetta mun leiða til umtalsverðs búsvæðataps fyrir þá fugla sem nýta svæðið auk þess sem stóraukin umferð fólks og farartækja er líkleg til að valda mikilli truflun. Ef borinn er saman þéttleiki mófugla í varpi að Laxárbakka, skv. fuglalífsúttekt þeirri sem finna má í

¹ <https://www.althingi.is/lagas/143a/2013060.html>

² https://utgafa.ni.is/fjolrit/Fjolrit_55.pdf

viðauka matsáætlunarinnar, og þéttleiki mófugla í ýmsum búsvæðum á landsvísu, skv. úttekt Náttúrufræðistofnunar², kemur mikilvægi Laxárbakka fyrir mófugla fljótt í ljós. Þar er að finna gríðarháan þéttleika kjóa, háan þéttleika spóa, lóuþræls og stelks, og töluverðan þéttleika jaðrakans. Af þessum tegundum telst kjói í hættu (EN), spói, lóuþræll og stelkur í nokkurri hættu (VU), og jaðrakan í yfirvofandi hættu (NT) hér á landi samkvæmt válistaflokkun Náttúrufræðistofnunar³. Fjórar síðastnefndu tegundirnar teljast auk þess til ábyrgðartegunda Íslands⁴. Saman undirstrikar þetta mikilvægi Laxárbakka sem varplands mófugla og mikilvægi þess að svæðinu verði ekki raskað eða sæti truflunum af völdum manna.

Þó ekki séu fyrirhugaðar framkvæmdir á leirunni sjálfri má leiða líkur að því að truflun af völdum mannaferða, bílaumferðar og ekki síst þyrluflugs, verði það reglulegt yfir svæðið, muni verða umtalsverð. Búast má við að leira af þessu tagi gegni veigamiklu hlutverki sem fæðuöflunar- og hvíldarstaður fyrir mikinn fjölda fugla, sérstaklega á fartíma vor og haust, og þá bæði fyrir íslenska varpfugla og umferðarfugla á leið til og frá hánorrænum varpstöðvum. Þetta eru tegundir eins og margæs, tjaldur, heiðlóa, sandlóa, jaðrakan, stelkur, lóuþræll, sanderla, tildra og rauðbrystingur, en allar nema tvær fyrstnefndu tegundirnar teljast til ábyrgðartegunda Íslands⁴. Að lokum kemur fram í matsáætlun þessari og náttúrufræðisúttekt Árna Bragasonar (sem fylgdi með matsskyldu fyrirspurninni á sínum tíma) að virkt hafarnaróðal sé innan Laxárbakkajarðarinnar, með hreiðurstæði skammt frá fyrirhuguðum framkvæmdum. Haförn telst í hættu (EN) hér á landi samkvæmt válistaflokkun Náttúrufræðistofnunar³ og óheimilt er með lögum að koma nær hreiðrum þeirra en 500 m varptíma⁵. Hafarnir eru þekktir fyrir að vera einstaklega viðkvæmir fyrir allri truflun á varptíma og því er með öllu ótækt að ráðast eigi í umfangsmiklar framkvæmdir og ferðabjónustu svo skammt frá virku og áður afskekktu arnarhreiðri. Verði af framkvæmdunum eins og þeim er lýst eru mestar líkur á að ábúð arna á þessu óðali heyri sögunni til.

Sértækar athugasemdir við matsáætlun

Af framangreindu sést að Laxárbakkajörðin hefur að geyma afar mikilvæg búsvæði fyrir fjölda fugla af ólíkum tegundum og að þær framkvæmdir sem fyrirhugaðar eru munu að öllum líkindum rýra verulega notagildi svæðisins fyrir þá fugla. Því er brýnt að vandað sé vel til verka við fuglahluta umhverfismatsins. Þær athuganir sem farið hefur verið í eru enn sem komið er ófullnægjandi til að fá fulla mynd af mikilvægi

³ <https://www.natt.is/is/midlun/utgafa/valistar/fuglar/valisti-fugla-2025>

⁴ <https://www.natt.is/is/midlun/utgafa/naturuminjaskra/forgangstegundir-fugla>

⁵ <https://www.althingi.is/lagas/nuna/1994064.html>

svæðisins fyrir fugla og því óásættanlegt að framkvæmdaraðilar hyggest láta hér við sitja.

Þegar hafa farið fram hefðbundnar sniðtalningar til að meta þéttleika mófugla í varpi á svæðinu og gerir Fuglavernd ekki athugasemd við þá úttekt (sjá viðauka matsáætlunarinnar), þó æskilegt væri að endurtaka slíka talningu að ári til að fá betri mynd af breytileika milli ára. Slíkar sniðtalningar, þar sem sniðlínur eru lagðar út nokkuð handahófskennt um svæðið og síðan gengið eftir þeim og fuglar beggja vegna línunnar taldir og fjarlægð þeirra skráð, gagnast vel þegar fuglar verpa tiltölulega jafndreift um svæðið eins oft er raunin með mófugla. Þær ná þó illa utan um fuglategundir sem verpa mjög hnappdreift eða í mjög afmörkuðum búsvæðum, s.s. vatnafugla. Fram kemur í náttúrufarsskoðun Árna Bragasonar að lómur hafi verið með unga á tjörn innan svæðisins og því þyrfti að kanna með skipulögðum hætti fjölda lóma (og annarra vatnafugla) í varpi á þeim fjölda smátjarna sem þar eru. Sömuleiðis þyrfti að kanna hvort að á ánum sé að finna straumendur, gulendur eða aðra vatnafugla.

Þegar hafa farið fram þrjár talningar á leirusvæðinu við Stakkhamarsós; þann 10. júní, 25. september og 22. október. Fuglavernd gerir ekki athugasemd við talningarnar sem slíkar en augljóst er að þeim þarf að fjölga til muna til að fá gleggri mynd af notagildi leirunnar fyrir fugla. Líkt og skýrsluhöfundar fuglalífsúttektarinnar benda á (sjá viðauka matsáætlunarinnar), sárvantar talningar á leirusvæðinu að vori. Vorfar fugla er að mestu yfirstaðið í kringum 10. júní þegar talið var og því nauðsynlegt að telja fyrr um vorið. Sömuleiðis eru talningarnar 25. september og 22. október heldur seinar fyrir margar vaðfuglategundir, líkt og skýrsluhöfundar benda á. Þar sem samsetning fuglalífs breytist hratt yfir fartíma að vori og hausti er nauðsynlegt að vera með endurteknar talningar sem dreift er nokkuð jafnt yfir fartímann. Fuglavernd leggur því til að leiran og lónið verði talin (með sambærilegum hætti og gert hefur verið) eigi sjaldnar en vikulega frá byrjun apríl til loka maí um vorið og eigi sjaldnar en á tveggja vikna fresti frá lokum júlí fram í miðjan október um haustið. Með því að hefja talningar síðsumars (í lok júlí) má sömuleiðis fá mynd af fjölda álfra í felli á svæðinu. Þá er ekki ólíklegt að leiran sé mikilvægur vetursetustaður fyrir ýmsar tegundir, t.d. tjald, og því nauðsynlegt að telja leiruna a.m.k. tvisvar yfir veturinn, áður en farfuglar taka að streyma til landsins.

Að lokum vill Fuglavernd benda á tvö atriði sem hafa þarf í huga við túlkun niðurstaðna í umhverfismatskýrslunni.

1. Í fyrsta lagi þarf að gera ráð fyrir jaðaráhrifum og áhrifum truflunar vegna mannaumferða þegar meta á búsvæðatap vegna framkvæmdarinnar og áhrif þess á fugla. Með jaðaráhrifum er átt við neikvæð áhrif á varpþéttleika fugla í nágrenni bygginga, vega og annarra mannvirkja. Rannsóknir á Íslandi hafa sýnt að margar tegundir vaðfugla forðast að verpa í návígi við hin ýmsu mannvirki og getur áhrifanna gætt í allt að nokkur hundruð metra fjarlægð^{6,7,8}. Á Laxárbakka er fyrirhugað að dreifa uppbyggingunni um afar stórt svæði sem eykur mjög á þessi jaðaráhrif. Sömuleiðis má búast við að þyrluflug og umferð gangandi fólks um svæðið fæli fugla frá.
2. Í öðru lagi þarf að hafa í huga hlutfallslegan þéttleika fugla og hlutfallslegt mikilvægi búsvæðisins sem verið er að raska þegar meta á áhrif framkvæmdarinnar á stofnstærðir fugla. Ef sá fjöldi fugla af ákveðinni tegund sem áætlað er að verði fyrir neikvæðum áhrifum af þessari framkvæmd er borinn saman við áætlaða stofnstærð viðkomandi tegundar á Íslandi virðist kannski fljótt á litið sem áhrifin séu smávægileg. Það er þó afar villandi þar sem engin ein framkvæmd getur nokkurn tímann haft veruleg áhrif á landsstofn útbreiddra tegunda sem verpa dreift um landið, líkt og á við um flestar mófuglategundir. Búsvæðaeyðing gerist alltaf í tiltölulega litlum skrefum en áhrifin safnast upp og því skiptir öllu máli að hlífa þeim svæðum á Íslandi sem eftir eru sem eru fuglunum hlutfallslega mikilvæg. Dropinn holar steininn og í þessu tilviki er dropinn sérstaklega stór.

Framkvæmdin sem hér er fjallað um er að óbreyttu líkleg til að hafa veruleg neikvæð áhrif á votlendi með hátt verndargildi og vaðfuglategundir sem Íslendingar bera alþjóðlega ábyrgð á og eru flestar á valista. Því telur Fuglavernd nauðsynlegt að bæta verulega við rannsóknir á fuglum svæðisins til að geta metið þau áhrif.

**Virðingarfyllst, f.h. stjórnar Fuglaverndar,
Snæþór Aðalsteinsson, stjórnarmaður
Hólmfríður Arnardóttir, framkvæmdastjóri**

⁶ <https://nsojournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jav.03572>

⁷ <https://zslpublications.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/acv.12938>

⁸ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/ibi.13089>

Vegna: Máls nr. 1662/2025, Ferðaþjónusta og frístundabyggð að Laxárbakka (Kynning matsáætlunar)

Athugasemd:

Fuglavernd gerir alvarlegar athugasemdir við fyrirhugaða uppbyggingu Laxárbakka Resort ehf. á ferðaþjónustu í landi Laxárbakka í Eyja- og Miklaholtshreppi. Áformin fela meðal annars í sér byggingu 45 herbergja hótels, 19 frístundahúsa, heilsumiðstöðvar með baðlóni, veitingastaðar og þyrlupalls. Fyrirhugað framkvæmdasvæði er að mestu víðáttumikið óraskað votlendi, en votlendi af þessari stærð nýtur sérstakrar verndar í náttúruverndarlögum og er óheimilt að raska slíku „nema brýna nauðsyn beri til og sýnt þyki að aðrir kostir séu ekki fyrir hendi“^[1] (*about:blank*). Þá nær framkvæmdasvæðið niður að Stakkhamarsósi sem er stórt sandmaðksleirusvæði, en leirur njóta sömu verndar í náttúruverndarlögum og nefnt var hér að framan¹. Hvoru tveggja, votlendið og sandmaðksleiran, eru afar mikilvæg búsvæði fugla. Framkvæmdasvæðisins fellur enda innan alþjóðlega mikilvæga fuglasvæðisins „Borgarfjörður–Mýrar–Löngufjörur“^[2] (*about:blank*), m.a. vegna mikilvægis strandsvæðisins sem viðkomustaður farfugla (t.d. rauðbrystings, sanderlu og jaðrakans) og fyrir álf og æðarfugl á fellitíma. Sömuleiðis er fuglasvæðið eitt mikilvægasta varpsvæði hafarnar á Íslandi². Þá hefur sama svæði (undir nafninu „Mýrar-Löngufjörur“) verið tilnefnt af Náttúrufræðistofnun á framkvæmdaáætlun (B-hluta) náttúruminjasrár vegna vistgerða, fugla og sela. **Sjá umsögn í viðhengi.**

[1] (*about:blank*) <https://www.althingi.is/lagas/143a/2013060.html>

[2] (*about:blank*) https://utgafa.ni.is/fjolrit/Fjolrit_55.pdf

Höfundur: Hólmfríður Arnardóttir

Sent inn þann: 14.01.2026

Viðhengi:

5.1.2026-Umsögn Fuglaverndar um matsáætlun fyrir ferðaþjónustu og frístundabyggð að Laxárbakka á sunnanverðu Snæfellsnesi.pdf

Mál nr. 1662/2025

Reykjavík,
13. janúar 2026

Umsögn um fyrirhugaðar framkvæmdir að Laxárbakka

Ungir umhverfissinnar vilja koma á framfæri athugasemdum vegna fyrirhugaðra framkvæmda á svæði sem hefur afar hátt náttúruverndargildi, bæði á landsvísu og alþjóðavísu. Um er að ræða hluta af stærra svæði sem hefur verið skilgreint sem alþjóðlega mikilvægt fuglasvæði en slík fuglasvæði eru flokkuð í þrjá flokka: sjófuglabbyggðir, fjörur eða grunnsævi og votlendi eða önnur svæði inn til landsins og fellur þetta land undir alla þessa flokka¹.

Svæðið er jafnframt á tillögum Náttúrufræðistofnunar að B-hluta náttúru-minjaskrár og einkennist það af lífríku, lítið röskuðu votlendi þar sem má finna m.a. forgangsvistgerðir og vötn sem oft eru samtengd og nýtur því verndar skv. 6l. gr. náttúruverndarlaga².

Þá eru þar einnig stór sellátur sem allt að 87% allra landsela á Faxaflóa nýta sér. Þetta er eina svæðið á B-hluta skrárinnar sem uppfyllir fimm af sex meginviðmiðum hennar, sem undirstrikar enn frekar verndargildi svæðisins^{3,4}. Í ljósi þessa er mikilvægt að skoða áhrif framkvæmdarinnar á svæðið í heild. Fjöldmörg atriði má nefna í því samhengi og viljum við leggja áherslu á nokkur þeirra sem við teljum sérstaklega mikilvæg.

Umgengni og áhrif í grennd við arnaróðal

Eins og fram hefur komið er fyrirhugað framkvæmdasvæði skilgreint sem alþjóðlega mikilvægt fuglasvæði. Þúsundir fugla nýta sér svæðið allt árið um kring, bæði á varptíma og utan hans. Haförn er ein þeirra tegunda sem má finna þar allt árið um kring. Á framkvæmdasvæðinu er virkt arnaróðal og gilda um slík svæði afar strangar reglur og lög⁵. Matsáætlunin fjallar ekki með fullnægjandi hætti um hvernig tryggt verði að farið sé eftir þessum lögum og reglum. Örninn er alfriðaður á Íslandi og stofninn í mjög viðkvæmri stöðu. Mjög miklar líkur eru á að framkvæmdirnar, byggingarnar, vegir og aukin umferð fólks muni koma í veg fyrir að ernir nýti þennan varpstað aftur. Það er því nauðsynlegt að umhverfismatið meti sérstaklega möguleg áhrif framkvæmdarinnar á arnaróðalið, bæði á framkvæmdatíma og rekstrartíma.

¹ <https://www.natt.is/is/dyr/fuglar/mikilvaeg-fugasvaedi>

² <https://www.althingi.is/lagas/156b/2013060.html>

³ <https://www.natt.is/is/midlun/natturuminjaskra/vesturland/myrar-longufjorur>

⁴ <https://www.natt.is/is/midlun/utgafa/natturuminjaskra#Tillogur>

⁵ <https://ust.is/umhverfisstofnun/frettir/stok-frett/2014/07/28/Umgengi-vid-arnarhreidur/>

Áhrif þyrluflugs

Rannsóknir sýna að nærvera manna og innviða getur haft sambærileg áhrif á dýr og nærvera rándýra, þar sem hún kallar fram viðbrögð á borð við árvekni, flóttu og streitu⁶. Áhrif loftfara, þar á meðal þyrluflugs, á dýralíf hafa þó lítið verið rannsökuð og eru áhrifin á flest vistkerfi enn að stórum hluta óþekkt. Fyrirliggjandi rannsóknir benda engu að síður til þess að neikvæð áhrif stafi einkum af miklum hávaða og sjónrænum áhrifum þessara farartækja^{7,8}.

Slík truflun getur leitt til aukinnar orkuþarfar og þar með fæðuþarfar fugla, þar sem fuglar bregðast við loftförum með hegðun sem jafna má til varnarviðbragða gagnvart rándýrum, svo sem aukinni árvekni og flóttu, sem dregur úr tíma til fæðuöflunar og hvíldar. Þessi áhrif eru sérstaklega alvarleg á varp- og fellitíma þegar fuglarnir eru almennt viðkvæmari fyrir truflun og getur hún til dæmis valdið því að þeir yfirgefa hreiðrin sín eða hætta að annast ungana sína. Þá hafa einnig komið upp atvik þar sem ernir lenda í árekstri við loftför með banvænum afleiðingum⁹.

Í matsáætlun kemur fram að fylgt verði ákveðnum reglum um flugumferð og að leitast verði við að haga þyrluflugi þannig að það valdi sem minnstri röskun fyrir nærsamfélag og fuglalíf á svæðinu. Þrátt fyrir þetta vantar skýra umfjöllun um hvernig slíkt skuli tryggt í framkvæmd, hvaða viðmið verði notuð til að meta röskun og með hvaða hætti áhrif þyrluflugs á fuglalíf verði rannsökuð og metin. Það er því afar nauðsynlegt að gera mun ítarlegri grein fyrir aðferðafræði við mat á þessum áhrifum áður en frekari ákvarðanir eru teknar.

Stóraukin umferð fólks í fjörum

Fyrirhugaðar framkvæmdir munu óhjákvæmilega leiða til stóraukinnar umferðar fólks um fjörur svæðisins. Þessi svæði eru gríðarlega mikilvæg fyrir fæðuöflun fjölda vaðfugla, sérstaklega á fartímum þegar fuglar hafa takmarkaðan tíma innan þess tíma dags þegar lágsjávað er til að byggja upp forða fyrir áframhaldandi flug. Hvert augnablik sem tapast í fæðuöflun getur haft afgerandi áhrif á lífslíkur fugla. Truflun í fjörum veldur því að fuglar eyða orku í flóttu, missa fæðutíma og geta þurft að leita á ný svæði (ef þau eru á annað borð í boði) þar sem samkeppni um fæðu er oft meiri¹⁰.

⁶ Frid, A., & Dill, L. (2002). Human-caused Disturbance Stimuli as a Form of Predation Risk. *Conservation Ecology*, 6(1). <https://www.jstor.org/stable/26271862>

⁷ Frid & Dill, 2002

⁸ Tobajas, J., Guil, F., & Margalida, A. (2022). Effects of free-flight activities on wildlife: A poorly understood issue in conservation. *Environmental Conservation*, 49(1), 8–16. <https://doi.org/10.1017/S0376892921000412>

⁹ Tobajas o.fl., 2022

¹⁰ Goss-Custard, J. D., Triplet, P., Sueur, F., & West, A. D. (2006). Critical thresholds of disturbance by people and raptors in foraging wading birds. *Biological Conservation*, 127(1), 88–97. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2005.07.015>

Fjörurnar á þessu svæði eru síðasti viðkomustaður margra fargesta eins og sanderla og rauðbrystinga áður en þeir halda áfram á varpstaði sína á Grænlandi og í Kanada. Rannsóknir sýna að ástand fugla á síðasta viðkomustað fyrir farflug hefur bein áhrif á lifun og stofnstærð. Dæmi eru um að þegar fuglar hafa ekki náð að aflað sér nægilegra fæðu á slíkum svæðum hafi það leitt til allt að 50% fækkunar í vetrarstofnum rauðbrystinga¹¹. Matsáætlunin gerir ekki nægilega grein fyrir því hvernig meta eigi þessi áhrif, sérstaklega í ljósi þess að um er að ræða eitt helsta viðkomusvæði rauðbrystinga á Íslandi og heimsstofnstærð tegundarinnar er á hraðri niðurlæging með dæmi um að sumum þeirra hafi fækkað um meira en 94% á undanförunum árum^{12,13}.

Í úttekt á fuglalífi á svæðinu voru fuglar taldir aðeins þrisvar sinnum: 10. júní, 25. september og 22. október 2025. Margar tegundir, svo sem fargestirnir rauðbrystingur, sanderla og margæs, eru að mestu farnar af landinu í maílok, og haustfartími sumra þeirra hefst strax um miðjan júlí. Þá eru ótaldir íslenskir vaðfuglar sem sýna svipaða farhegðun. Því er ljóst að nauðsynlegt er að framkvæma mun ítarlegri talningar sem ná yfir allan fartímann, frá byrjun vors og út haustið til að fá fulla yfirsýn yfir hvaða fuglar notað þetta svæði. Sömuleiðis þarf að kanna vetursetu vaðfugla á svæðinu, eins og tjalda en einhverjir stærstu vetursetuhópar tjalda á Íslandi hafa sést á Löngufjörum. Svæðið er þó almennt nær ekkert rannsakað m.t.t. fuglalífs að vetrarlagi og þyrfti sömuleiðis að bæta úr því.

Áhrif bygginga, vega og annarra innviða á fuglalíf

Í úttektinni á fuglalífi á svæðinu kom í ljós að þéttleiki spóa og lóupræla er mjög mikill, mun meiri en annars staðar á landinu. Báðar tegundir eru flokkaðar undir tegundir í nokkurri hættu (VU) á valista og verpir stór hluti heimsstofna þessara fugla hér á landi. Uppbygging mannvirkja á borð við 45.000 m² byggingar og um 20 km af vegum mun óhjákvæmilega hafa veruleg neikvæð áhrif á þessa stofna. Rannsóknir sýna að jafnvel lítill þéttleiki mannvirkja getur haft mjög mikil áhrif á fugla í kringum þau. Í nýlegri rannsókn framkvæmd hér á landi kom fram að þéttleiki sumra vaðfugla minnkaði um 34–95% með auknum innviðum, þrátt fyrir að mannvirkin næðu aðeins yfir um 6% af flatarmáli svæðanna¹⁴. Þá sýna bæði erlendar og innlendar rannsóknir að fuglum fækkar eftir því sem nær dregur vegum, jafnvel þar sem umferð er lítil^{15,16,17}.

¹¹ Morrison, R. G. (2006). Body transformations, condition, and survival in Red Knots *Calidris canutus* travelling to breed at Alert, Ellesmere Island, Canada. *ARDEA-WAGENINGEN*, 94(3), 607.

¹² <https://www.natt.is/is/biota/animalia/chordata/aves/charadriiformes/raudbrystingur-calidris-canutus>

¹³ <https://sc.audubon.org/news/commentary-declining-red-knots-need-our-help>

¹⁴ Pálsdóttir, A. E., Alves, J. A., Gill, J. A., Pálsson, S., Méndez, V., & Gunnarsson, T. G. (2024). Introduction of summer houses into semi-natural habitats: Impacts on ground-nesting birds. *Animal Conservation*, 27(5), 648–658. <https://doi.org/10.1111/acv.12938>

¹⁵ Reijnen, R., Foppen, R., & Meeuwsen, H. (1996). The effects of traffic on the density of breeding birds in Dutch agricultural grasslands. *Biological Conservation*, 75(3), 255–260. [https://doi.org/10.1016/0006-3207\(95\)00074-7](https://doi.org/10.1016/0006-3207(95)00074-7)

¹⁶ Benítez-López, A., Alkemade, R., & Verweij, P. A. (2010). The impacts of roads and other infrastructure on mammal and bird populations: A meta-analysis. *Biological Conservation*, 143(6), 1307–1316. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2010.02.009>

¹⁷ Pálsdóttir, A. E., Gill, J. A., Alves, J. A., Pálsson, S., Méndez, V., Þórisson, B., & Gunnarsson, T. G. (2025). Effect of low-traffic roads on abundance of ground-nesting birds in sub-Arctic habitats. *Journal of Avian Biology*, 2025(6), e03572. <https://doi.org/10.1002/jav.03572>

Til að draga úr neikvæðum áhrifum á fuglalíf væri mun æskilegra að íhuga uppbyggingu á svæðum þar sem innviðir eru nú þegar til staðar, frekar en að raska ósnortnum svæðum. Svæðið við Laugagerðisskóla hefur t.d. áður verið nýtt fyrir hótelfarsemi og þar er einnig heit laug. Þar eru því tækifæri til að þróa og bæta aðstöðu frekar til að styðja við ferðaþjónustu án þess að raska ósnortnu landslagi. Uppbygging ferðaþjónustu á Snæfellsnesi er mikilvæg fyrir svæðið og sveitarfélögin, en það er vel hægt að velja aðra staði til að byggja upp innviði fyrir ferðaþjónustu sem hafa minni áhrif á náttúru og lífríki.

Snæfellsnes sem UNESCO-vistvangur

Snæfellsnes varð nýlega fyrsti UNESCO-vistvangur Íslands. Matsáætlunin fjallar ekki um hvernig fyrirhugaðar framkvæmdir samrýmast markmiðum vistvangsins, sem felast meðal annars í að varðveita vistkerfi og stuðla að sjálfbærri þróun í sátt við náttúru og samfélag^{18,19}. Þá hefur Snæfellsnes einnig tekið þátt í EarthCheck verkefninu og fengið vottun frá þeim árlega síðan 2008. Þessi vottun felur í sér að áfangastaður hafi skuldbundið sig og sýnt fram á að skref séu tekin til að staðurinn verði sjálfbærari og taka ábyrgð á umhverfi og samfélagi. Þetta ferli er umfangsmikið og þarf árlega að endurnýja vottunina. Til að eiga möguleika á endurnýjun þarf að sýna fram á stöðugar úrbætur í umhverfismálum^{20,21}. Matsáætlun fjallar ekki heldur um hvernig framkvæmdirnar taki mið af markmiðum þessa verkefnis. Nauðsynlegt er að þessir þættir verði því sérstaklega teknir fyrir í umhverfismálinu.

Náttúruminjasrá og plöntur á valista

Eins og nefnt var í byrjun þá er svæðið mikilvægt fuglasvæði, er í tillögum Náttúrufræðistofnunar að B-hluta náttúruminjasrár og hluti af einu fjölbreyttasta náttúrusvæði á landinu. Matsáætlunin gerir ekki nægilega grein fyrir því hvernig tekið verði tillit til þessarar verndarstöðu í umhverfismálinu. Þá er svæðið í eða við Stakkhamarslón búsvæði tveggja valistaþantna, sandlæðings og lónajurtar²². Nauðsynlegt er að kanna sérstaklega hvort þessar tegundir finnist á framkvæmdasvæðinu og tryggja vernd þeirra og búsvæða þeirra ef svo er. Í kafla matsáætlunar um æðplöntutegundir segir Róbert Ívar sem framkvæmndi úttektina að vegna umfangs svæðis og breytileika votlenda þá þarf fleiri daga til að sinna þessu verkefni á fullnægjandi hátt og tímasetja úttekt með tilliti til vaxtartíma æðplantna. Hann telur úttektina vera ófullnægjandi m.t.t. stærðar votlendisins og tíma árs sem úttektin fór fram. Það er því ljóst að mun ítarlegri athugun á gróðri á svæðinu er nauðsynleg áður en meira verður gert í þessum framkvæmdum.

¹⁸ <https://www.stjornarradid.is/efst-a-baugi/frettir/stok-frett/2025/09/27/Snaefellsnes-er-fyrsti-UNESCO-vistvangur-Islands/>

¹⁹ <https://www.unesco.org/en/mab>

²⁰ https://nesvottun.is/hvad-er-earthcheck/?et_fb=1&PageSpeed=off

²¹ <https://www.snb.is/is/thjonusta/umhverfisvottun#:~:text=%C3%81ri%C3%B0%202003%20h%C3%B3f%20Sn%C3%A6fellsb%C3%A6r%20svo,%C3%A1samt%20hinum%20sveitarf%C3%A9l%C3%B6gunum%20%C3%A1%20Sn%C3%A6fellsnesi.>

²² <https://ust.is/nattura/framkvaemdaaetlun-natturuminjasrar/longufjorur/>

Niðurstaða

Þó að fyrirhugaðar framkvæmdir feli í sér aukna nýsköpun og uppbyggingu er ljóst að þær eru á kostnað afar mikilvægra vistkerfa og lífvera. Mun æskilegra ef fara á í framkvæmdir, væri að beina slíkri uppbyggingu að svæðum þar sem innviðir eru þegar til staðar, til dæmis á svæðum sem áður hafa verið nýtt til ferðaþjónustu, fremur en að raska ósnortnum og alþjóðlega mikilvægum náttúrusvæðum. Með því væri hægt að styðja við samfélagsuppbygging án þess að fórnar þeim náttúruverðmætum sem gera svæðið einstakt og ómetanlegt til framtíðar.

Fyrir hönd Ungra umhverfissinna,

Laura Sólveig Lefort Scheefer
Forseti Ungra umhverfissinna

Ísak Ólafsson,
Líffræðingur, meðlimur
náttúruverndarnefndar UU
og íbúi á Snæfellsnesi

Skipulagsstofnun
Jakob Gunnarsson
Borgartún 7b
105 REYKJAVÍK

Garðabær, 15. janúar 2026

Málsnúmer: 202512-0032

AEP/BK/OKV/IAS

Efni: Ferðapjónusta og frístundabyggð að Laxárbakka. Matsáætlun.

Vísað til erindis Skipulagsstofnunar frá 16. desember 2025 þar sem óskað er umsagnar Náttúrufræðistofnunar um matsáætlun fyrir ferðapjónustu og frístundabyggð að Laxárbakka.

Laxárbakki Resort ehf. áformar uppbyggingu ferðapjónustu á jörðinni Laxárbakka á sunnanverðu Snæfellsnesi, í Eyja- og Miklaholtshreppi. Áformin felast í byggingu á 45 herbergja hóteli, heilsumiðstöð, veitingastað, þjónustu- og starfsmannahúsi og á allt að 19 stakstæðum frístundahúsum sem byggð verða í samræmi við eftirspurn. Gert er ráð fyrir að uppbyggingin geti hafist á árinu 2027 og fari fram í áföngum.

Náttúrufræðistofnun gaf umsögn um matskyldu framkvæmdarinnar þann 3. mars 2025 og benti þar á að svæðið hefur mjög hátt náttúruverndargildi. Náttúrufræðistofnun hefur kynnt sér matsáætlunina og gerir eftirfarandi athugasemdir við fyrirhugað umhverfismat:

Þónokkrar úttektir hafa verið gerðar á gróðri í tengslum við fyrirhugaðar framkvæmdir. Fyrsta athugun var unnin af Árna Bragasoni og fór fram snemmsumars árið 2024. Sú úttekt þótti ófullnægjandi þar sem votlendisplöntur eru yfirleitt síðspróttar og illgerlegt að greina þær til tegunda með vissu of snemma á vaxtartímabilinu. Önnur æðplöntuskráning var unnin af Náttúrustofu Suðausturlands þann 15. september 2025 þar sem bent var á að endurbætt vistgerðakort frá úttektinni 2023 var ekki fullnægjandi og mun meira votlendi á svæðinu en kortið sýndi. Því fór Borgþór Magnússon, vistfræðingur, í vistgerðaúttekt 13. og 17. október 2025 og liggur fyrir uppfært kort af vistgerðum sem sýnir að 85% jarðarinnar er votlendi. Er það í nokkuð góðu samræmi við þá uppfærslu sem nú er í vinnslu á Náttúrufræðistofnun.

Gróðurúttektir í verkefninu hafa allar farið fram utan þess tímabils þegar votlendisplöntur eru á hástigi vaxtar yfir sumarið, frá miðjum júlí fram í miðjan ágúst og spyrja má hvort þessar úttektir séu nægjanlegar til að gera flóru svæðisins góð skil. Er það ályktun úttektaraðila Náttúrustofu Suðausturlands að það sé ekki raunin þar sem gróður var kominn í sinu eftir sumarið þegar úttektin fór fram og ekki var hægt að greina til tegunda að fullnustu. Eins reyndist vera mun meira votlendi á svæðinu en gert hafði verið ráð fyrir við undirbúning úttektarinnar og því er það niðurstaða úttektaraðila að mun meiri tíma þurfi á vettvangi til að skrá æðplöntur í votlendinu svo að fullnægjandi teljist.

Náttúrufræðistofnun tekur undir þessa ályktun og leggur til að ítarlegri æðplöntuskráning verði unnin í landi Laxárbakka á vaxartíma gróðurs þar sem tekið er tillit til nýrra upplýsinga um útbreiðslu votlendisvistgerða og fyrirhugaðra framkvæmda. Er þetta einkum mikilvægt í ljósi þess að fyrir liggja fáar skráningar æðplantna frá svæðinu í gagnagrunnum Náttúrufræðistofnunar og að svæðið hefur að geyma mjög víðfeðmt, lítt raskað votlendi á láglandi sem fellur undir sérstaka vernd skv. 61. grein laga

um náttúruvernd (60/2013) sem forðast ber að raska nema brýna nauðsyn beri til. Því ber að vanda til verka við matsvinnu.

Að auki má benda á að í viðmiðum fyrir mat á gróðri og vistgerðum ætti að hafa til hliðsjónar: Auglýsingu um friðun æðplantna, mosa og fléttna ([Nr. 1385/2021](#)). Í gagnagrunnum Náttúrufræðistofnunar eru upplýsingar um að válistategundin safastör (*Carex diandra* - NT) finnist í nágrenninu en hún er votlendistegund. Eins finnst sandlæðingur (*Glax maritima* - VU) í fjörum leirulónsins en tegundina er einkum að finna á sjávarfitjum.

Líkt og fram hefur komið áður, er þarna um að ræða gríðarlega mikilvægt búsvæði fugla, bæði á landi og í fjörum. Leirurnar eru mikilvægar allan ársins hring og hafa sést stórir hópar vaðfugla á svæðinu og sem dæmi má nefna að hátt í þúsund rauðbrystingar hafa sést við ósa Straumfjarðarár (Guðmundur A. Guðmundsson, óbirt gögn) og hundruðir tjalda hafa sést í fjörunni yfir vetrartímann (Böðvar Þórisson, óbirt gögn).

Miðað við fyrirliggjandi gögn er ljóst að það finnst stórir hópar vaðfugla á svæðinu en breytilegt getur verið hvar þeir halda sig. Fram hafa farið fjörutalningar síðsumars og að hausti en, líkt og úttektaraðili bendir á, þá er það ekki fullnægjandi. Til að ná yfir notkun fugla á svæðinu þurfa að fara fram tíðar talningar að vori til, á tímabilinu 20. apríl - 31. maí, þar sem breytileiki í fjölda á milli talninga getur verið mjög mikill. Sérstaklega er mikilvægt að ná nokkrum talningum á stórstraumsfjöru. Nákvæm tíðni talninga að vori og val á útsýnisstöðum til talninga þarf að fara fram í samráði við Náttúrufræðistofnun vegna viðkvæmni arnarvarps á þeim árstíma.

Endurtaka ætti einnig talningar síðsumars/að hausti, líkt og úttektaraðili stingur upp á, eða frá seinnipart júlí fram til loka september. Þá þurfa að fara fram nokkrar talningar yfir veturinn til að kanna dreifingu tjalda á svæðinu, bæði þegar er stórstreymi og smástreymi.

Nú þegar hafa farið fram mófuglatalningar sem staðfesta mjög mikinn þéttleika mófugla, líkt og við mátti búast. Til mófugla teljast einkum vaðfuglar en flestar vaðfuglategundir sem hér verpa teljast til svokallaðra ábyrgðartegunda Íslands vegna þess hve hátt hlutfall stofna þeirra nýta Ísland til varps. Þrátt fyrir stóra stofna eru ýmsar hættur sem steðja að vaðfuglum á Íslandi, einkum landnotkun sem leiðir til þess að búsvæði þeirra skerðast (Tómas Grétar Gunnarsson 2020). Fyrir utan beint búsvæðatap sem uppbygging getur haft í för með sér, forðast líka margar tegundir vaðfugla ýmis mannvirki sem lýsir sér þannig að þéttleiki þeirra er minni nær slíku en fjær (Pálsdóttir o.fl. 2024). Merki eru um fækkun í stofnum vaðfugla og nú er það svo að fimm af sjö algengustu tegundum vaðfugla hérlendis eru metnar vera í nokkurri hættu (VU) á nýuppfærðum [válista fugla](#). Því er mjög mikilvægt að við ákvarðanir um uppbyggingaráform sem fela í sér rask að tekið sé ríkt tillit til búsvæða vaðfugla og helst forðast rask á vaðfuglaríkum svæðum.

Í því sambandi skal bent á að Ísland er aðili að alþjóðlegum samningum um verndun lífríkis og þar ber hæst Samningur Sameinuðu Þjóðanna um líffræðilega fjölbreytni (Convention on Biological Diversity), Bernarsamningurinn um verndun tegunda og vistgerða í Evrópu og AEWA-samningurinn um farfugla. Með aðild sinni hefur Ísland skuldbundið sig að tryggja verndun tegunda og búsvæða og er afar brýnt að sveitarfélög hugi að þessum skuldbindingum við skipulag landnotkunar.

Þá þarf að taka tillit til þess að langflestar tegundir fugla eru friðaðar á varptíma og tekur sú friðun einnig til eggja og hreiðra þeirra (Lög nr. 64/1994 um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum). Að þessu þarf að huga við framkvæmdir og forðast jarðrask á varptíma.

Frístundahús voru færð þar sem þau voru að miklu leyti staðsett í votlendi. Miðað við vistgerðakort í skýrslu úttektaraðila (3. mynd) fæst þó ekki betur séð en að þau séu enn að miklu leyti í votlendi og á það sama við fyrirhugað hótél. Auk þess eru húsin nú dreifðari þannig að áhrifsvæði þeirra er núna

jafnvel meira en áður var en sýnt hefur verið fram á að margar tegundir vaðfugla eru í lægri þéttleika í nánasta umhverfi við sumarhús og ná þau áhrif að lágmarki um 200 m. (Pálsdóttir o.fl. 2024).

Eins og fram hefur komið er hafarnaróðal á svæðinu. Þrátt fyrir að bent hafi verið á að uppbyggingin sé skipulögð of nálægt óðalinu fæst ekki betur séð en að hún hafi verið færð enn nær í nýju skipulagi. Jafnvel þó að uppbyggingin fylgi lögum um 500 m fjarlægð frá hafarnarhreiðrum er ljóst að hætta á truflun fyrir hafernina verður til staðar og mögulega mikil, sérstaklega í ljósi þess að þeir hafa hingað til verið í tiltölulega óröskuðu búsvæði með tilliti til mannaumferðar. Meðal annars hefur verið bætt á skipulagið vegi og gönguleið sem er líklegt til að auka enn frekar truflun fyrir varparið.

Svæðið sem um ræðir er meðal annars innan mikilvægra fuglasvæða, á náttúruminjakrá sem aðrar náttúruminjar og auk þess tilnefnt til B hluta náttúruminjaskrár. Hér fer ekki á milli mála að svæðið hefur gífurlegt mikilvægi þegar kemur að fuglalífi og náttúru. Svæðið er að mestu leyti óraskað og að megninu til votlendi. Umfangsmikil uppbygging eins og hér er lögð til myndi án efa hafi veruleg neikvæð áhrif á fuglalíf á svæðinu, þar sem hún myndi fela í sér búsvæðaeyðingu, jaðaráhrif á búsvæði nálægt miklum fjölda mannvirkja og aukna truflun vegna umferðar fólks og þyrluferða.

Náttúrufræðistofnun telur hæpið að færa rök fyrir því að breytingar hafi verið gerðar í nafni þess að lágmarka áhrif á gróður- og dýralíf á svæðinu og er erfitt að sjá hvernig eðli og umfang fyrirhugaðrar uppbyggingar, sem mun m.a. fela í sér allt að 5 þyrluferðir á dag, geti farið saman með náttúruvernd á þessu viðkvæma og verðmæta lífríkissvæði. Þá skal einnig tekið fram að mörk um fjarlægð milli vatns og mannvirkja (50 m) í skipulagsreglugerð eru ekki endilega nægjanleg til að tryggja viðunandi fuglavernd þegar um ríkuleg fuglasvæði er að ræða.

Náttúrufræðistofnun mælir eindregið með að settur verði fram valkostur til samanburðar sem felur í sér að uppbygging verði eingöngu á austurhluta svæðisins og umfang ráðist af því að lágmarka rask á samfelldu votlendi. Varhugavert fordæmi gæti skapast af því að heimila óbreytt áform á þessu verðmæta náttúruminjasvæði.

Heimildir

Pálsdóttir, Aldís E., José A. Alves, Jennifer A. Gill, Snæbjörn Pálsson, Verónica Méndez, and Tómas G. Gunnarsson. "Introduction of Summer Houses into Semi-Natural Habitats: Impacts on Ground-Nesting Birds." *Animal Conservation* 27, no. 5 (2024): 648-58. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/acv.12938>. <https://zslpublications.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/acv.12938>.

Tómas Grétar Gunnarsson. (2020). Búsvæði og vernd íslenskra vaðfugla. *Náttúrufræðingurinn*, 90(2-3), 145-162.

Virðingarfyllst,

Ingvar Atli Sigurðsson

jarðfræðingur

Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b,
105 Reykjavík

16. janúar 2026
202512-0057/A.B.

Efni: Umsögn – Matsáætlun - Ferðaþjónusta og frístundabyggð að Laxárbakka - Skipulagsstofnun.

Vísað er í erindi Skipulagsstofnunar er barst 16. desember 2025 þar sem óskað er umsagnar Náttúruverndarstofnunar um matsáætlun vegna fyrirhugaðrar framkvæmdar.

Framkvæmdalýsing

Í matsáætlun kemur fram að fyrirhuguð framkvæmd felur í sér uppbyggingu ferðaþjónustu á jörðinni Laxárbakka, þar á meðal 45 herbergja hótél, heilsumiðstöð, veitingastað, þjónustu- og starfsmannahús og allt að 19 stakstæð frístundahús. Mannvirki eru almennt fyrirhuguð á einni hæð, með möguleika á hærri byggingarhlutum, og lögð er áhersla á að hönnun falli að landslagi.

Samkvæmt frumhönnun sem lögð er fram í matsáætlun er heildarbyggingarmagn framkvæmdarinnar um 45.000 m², þar af um 7.000 m² í kjöllum. Auk þess er gert ráð fyrir opnum laugum sem hluta af framkvæmdinni, alls um 1.750 m², þar af um 1.000 m² við heilsumiðstöð og um 750 m² við hótél, auk potta við frístundahús.

Fram kemur að leggja eigi aðkomuvegi og vegi innan framkvæmdasvæðisins, þar á meðal 7 m breiða vegi alls um 11,4 km og 5 m breiðar heimreiðar að frístundahúsum alls um 2 km. Gert er ráð fyrir bráðabirgðavegum, alls um 6 km, sem fjarlægðir verða að framkvæmdum loknum. Bílastæði og þyrlupallur eru áætluð um 6.000 m² að flatarmáli og staðsett við starfsmanna- og þjónustuhús.

Í matsáætlun er einnig greint frá áætlaðri efnispörf vegna framkvæmda sem nemur um 100–150.000 m³, og að gert sé ráð fyrir efnistöku úr námu við Eiðhús til að mæta þeirri þörf.

Náttúruminjaskrá

Í greinargerð kemur fram að svæðið sem framkvæmdin nær til er á náttúruminjaskrá og nefnist Löngufjörur og er númer 214 sem aðrar náttúruminjar. Svæðinu er lýst á eftirfarandi hátt: *Fjörur og grunnsævi ásamt strandlengju, eyjum og skerjum frá Ökrum og Hvalseyjum í Borgarbyggð vestur fyrir Sauratjörn í Eyja- og Miklaholtshreppi og Snæfellsbæ, svo og Sauratjörn sjálf auk*

Laxárbakkaflóa og Glámsflóa. (2) Grunnsævi, víðáttumiklar leirur, sandfjörur og fitjar, auk fjölda eyja og skerja. Blautir brokflóar. Afar mikilvægt svæði fyrir fuglalíf.

Náttúruverndarstofnun bendir á að í 2. tl. í ákvæði til bráðabirgða í lögum nr. 60/2013 um náttúruvernd er kveðið á um að þar til ráðherra gefur út náttúruinjasgrá skv. 33. gr. skal gildandi náttúruinjasgrá halda gildi sínu en um minjar á skránni, aðrar en þær sem eru friðlýstar, skal fara samkvæmt ákvæðum 67. gr. laga um náttúruvernd nr. 44/1999, þar til endurmat verndargildis þeirra minja hefur verið lokið. Þetta þýðir að eldri náttúruinjasgrá heldur gildi sínu en að réttaráhrif 37. gr. núgildandi náttúruverndarlaga gilda ekki.

Mikilvægt er að mati stofnunnarinnar að svæði á náttúruinjasgrá sé sér umhverfisþáttur í umhverfismati með viðeigandi viðmiðum og matsspurningum.

Náttúruverndaráætlun

Hluti þess svæðis sem framkvæmdin nær til er á þingsályktun um [náttúruverndaráætlun 2004-2008](#). Alþingi ályktaði þar að á næstu fimm árum skuli unnið að friðlýsingu svæðisins en það er skráð sem Álftanes – Akur – Löngufjörur. Talið er mikilvægt að vernda svæðið sem friðland fyrir fugla og að sérstaka áherslu beri að leggja á verndun búsvæða margæsar, rauðbristings og hafarnar. Náttúruverndarstofnun bendir einnig á að fyrirhugað framkvæmdasvæði liggur við Stakkhamarsós þar sem finnast sandlæðingur og lónajurt sem eru válistategundir í nokkurri hættu.

Mikilvægt er að mati stofnunnarinnar að svæði á náttúruverndaráætlun sé sér umhverfisþáttur í umhverfismati með viðeigandi viðmiðum og matsspurningum.

Sérstök vernd

Náttúruverndarstofnun bendir á að innan framkvæmdasvæðisins eru vistkerfi (votlendi, svo sem hallamýrar, flóar, flæðimýrar, rústamýrar (>20.000 m²)) sem falla undir ákvæði 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd. Lagagreinin kveður á um sérstaka vernd þeirra vistkerfa og jarðminja sem taldar eru upp í 1. mgr. og 2. mgr. sömu greinar. Samkvæmt 3. mgr. ákvæðisins ber að forðast röskun þeirra náttúrufrýrbæra, sem undir greinina falla, nema brýna nauðsyn beri til og ljóst að aðrir kostir séu ekki fyrir hendi. Í greinargerð með frumvarpi til laga um náttúruvernd er með orðalaginu „brýn nauðsyn“ lögð áhersla á að einungis mjög ríkir hagsmunir geti réttlætt röskun og þá fyrst og fremst brýnir almannahagsmunir.

Náttúruverndarstofnun leggur áherslu á að fjallað sé um votlendið í matinu, það kortlagt, fjallað um umfang þess og það komi fram hvaða leiðir verði farnar til þess að forðast rask votlendisins sbr. 61. gr. náttúruverndarlaga og hvaða valkostir séu skoðaðir.

Náttúruverndarstofnun bendir á að ef tillagan gerir ráð fyrir röskun á votlendi þurfi að rökstyðja þá ákvörðun, fjalla um hversu mikið votlendi sem nýtur sérstakrar verndar er raskað með beinum og óbeinum hætti og gera grein fyrir öðrum kostum sem skoðaðir hafa verið sem mögulegir valkostir við útfærslu framkvæmdarinnar og ástæðum þess að þeir urðu ekki fyrir valinu.

Mikilvægt er að mati stofnunnarinnar að svæði sem njóta sérstakrar verndar séu sér umhverfisþáttur í umhverfismati með viðeigandi viðmiðum og matsspurningum.

Stofnunin bendir á að skylt er að afla framkvæmdaleyfis, eða eftir atvikum byggingarleyfis, vegna allra framkvæmda sem fela í sér röskun á svæðum sem njóta sérstakrar verndar, sbr. skipulagslög og lög um mannvirki. Á þetta að tryggja að tekið sé til ítarlegrar skoðunar hvort framangreint skilyrði sé uppfyllt. Við mat á leyfisumsókn ber að veita saman mikilvægi náttúruminjanna sem í húfi eru og hagsmuni af fyrirhugaðri framkvæmd. Við matið skal litið til verndarmarkmiða 2. og 3. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd, auk þess sem tekið skal mið af mikilvægi minjanna og sérstöðu í íslensku og alþjóðlegu samhengi, sbr. 3. og 4. mgr. 61. gr. laganna.

Ákveði leyfisveitandi að veita leyfi þrátt fyrir framangreint skal hann, með vísan í 5. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga, rökstyðja þá ákvörðun sérstaklega og gera grein fyrir öðrum kostum sem skoðaðir hafa verið sem mögulegir valkostir við útfærslu framkvæmdarinnar og ástæðum þess að þeir urðu ekki fyrir valinu. Einnig skal gera grein fyrir fyrirhuguðum mótvægisáðgerðum, sem og mögulegri endurheimt náttúruverðmæta þegar það á við. Þá skal afrit af útgefnu leyfi sent Náttúruverndarstofnun, sbr. 6. mgr. ákvæðisins.

Þess má einnig geta að leyfisveitanda er heimilt, skv. 5. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga, að binda leyfi þeim skilyrðum sem eru nauðsynleg til að draga úr áhrifum framkvæmdarinnar á þau náttúrufyrirbæri sem verða fyrir röskun.

Votlendi

Votlendi hafa margvísleg gildi og má skipta mikilvægi þeirra upp í þrjá flokka.

- Vatnsfræðilegt gildi: Í miklum rigningum taka votlendissvæði til sín vatn en miðla því frá sér í þurrkatið. Þannig viðhalda votlendissvæði jöfnu rennsli í ám og lækjum sem er mikilvægt fyrir þær lífverur sem þar búa.
- Vistkerfi: Mýrar geyma verulegt magn kolefna sem verða til við niðurbrot jurtaleifa. Breytingar á t.d. hitastigi og vatnsborði mýra geta valdið aukinni losun kolefnis sem getur haft áhrif á heimsvísu.
- Vistfræðilegt gildi: Votlendi er mikilvægt búsvæði fugla og plantna og fjölmargar tegundir byggja tilvist sína á því. Votlendi getur þannig aukið verulega líffræðilega fjölbreytni viðkomandi landsvæðis.

Mikið hefur verið gengið á votlendi Íslands á undanförunum áratugum með framræslu sem að hluta til var styrkt úr opinberum sjóðum. Nú er staðan þannig að tiltölulega lítið er eftir af óröskuðu votlendi á láglandi og sem dæmi um það má nefna að aðeins 3% alls votlendis á Suðurlandi er eftir óraskað og aðeins 18% á Vesturlandi.

Friðun plantna og vistgerðir

Náttúruverndarstofnun bendir á auglýsingu nr. 1385/2021¹ um friðun æðplantna, mosa og fléttna en samkvæmt henni eru þær plöntur sem friðunin nær til friðaðar hvar sem þær finnast. Markmið friðunarinnar er að vernda og viðhalda fágætum æðplöntum, mosum og fléttum og náttúrulegu gróðurfari og varðveita líffræðilega fjölbreytni í náttúru landsins.

¹ <https://ust.is/library/sida/Nattura/Pl%c3%b6ntufri%c3%b0un.pdf>

Náttúruverndarstofnun telur mikilvægt að fjalla um það í matinu hvort friðaðar tegundir séu að finna innan framkvæmdasvæðisins og vernda þær sbr. framangreind lög og friðun.

Í viðauka 2 um athugun á æðplöntutegundum segir skýrsluhöfundur, sem sinnti eins dags athugun þann 15. september, í niðurlagi eftirfarandi:

„Nákvæm úttekt reyndist því ómöguleg vegna umfangs, tímaþröngar og tíma árs. Nauðsynlegt er að fara í nánari úttekt á þessu svæði um hásumar til að fá betri mynd af útbreiðslu æðplantna. Undirritaður getur ekki útilokað tegundir af valista frá þessu svæði vegna vaxtarstigs gróðurs og umfang svæðis. Ekki er ólíklegt að þarna finnst tegundir sem einfaldlega voru búnar með lífsferil sinn og fundust því ekki. Oft var að finna einstaklinga sem skorti öll einkenni til tegundagreiningar. Vegna umfangs svæðis og breytileika votlenda þá þarf fleiri daga til að sinna þessu verkefni á fullnægjandi hátt og tímasetja úttekt með tilliti til vaxtartíma æðplantna. Undirritaður telur úttektina vera ófullnægjandi m.t.t. stærðar votlendisins og tíma árs er úttektin fór fram.“

Þessu brást framkvæmdaraðili við með því að fá framhaldsathugun, sem fór fram tvo daga um miðjan október. Því hefur ekki verið brugðist við áhyggjum skýrsluhöfundar viðauka 2 með fullnægjandi hætti að mati Náttúruverndarstofnunar og tilefni til þess að fara í frekari athuganir næsta sumar.

Í 2. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd segir að til að stuðla að vernd líffræðilegrar fjölbreytni skal stefnt að því að viðhalda fjölbreytni vistgerða innan náttúrulegra útbreiðslusvæða þeirra með þeirri tegundafjölbreytni og þeim vistfræðilegu ferlum sem einkenna hverja vistgerð og tryggja ákjósanlega verndarstöðu einstakra vistgerða.

Bakkagróður

Náttúruverndarstofnun bendir á að samkvæmt 62. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd segir að við vatnsnýtingu og framkvæmdir í eða við vötn skal leitast við að viðhalda náttúrulegum bakkagróðri við ár og stöðuvötn og haga mannvirkjum og framkvæmdum þannig að sem minnst röskun verði á bökkum og næsta umhverfi vatnsins.

Fuglalíf

Náttúruverndarstofnun telur sérlega mikilvægt að nægilega mikil og góð gögn liggi fyrir um fuglalíf fyrir umhverfismat sökum þess hve góð búsvæðaskilyrði eru á svæðinu.

Í greinargerð kemur fram að ekki sé fyrirhugað að safna frekari gögnum um fuglalíf. Skýrsluhöfundar viðauka 4, sem framkvæmdu úttekt á fuglalífi svæðisins árið 2025, nefna í skýrslu sinni að hausttalningar hafi verið framkvæmdar helst til seint upp á og að það „þyrfti að telja fjöruna aftur frá miðjum ágúst fram í miðjan september til að fá betri viðmið“. Einnig nefna þeir að það „væri gott að telja fjöruna að vori til og beita þar svipaðri aðferð, eða að telja á tveggja vikna fresti frá byrjun apríl fram í maí“, til þess að ná betur utan um farfugla sem hvíla sig og næra í fjörunni og á leirunum á þeim tíma. Því er mat Náttúruverndarstofnunar að æskilegt væri að framfylgja ráðleggingum þeirra sem sáu um fuglavöktun í sumar, enda lá þá ekki fyrir vöktunaráætlun vegna umhverfismats svo umsagnaraðilum stóð ekki til boða að veita athugasemdir vegna hennar.

Í kafla 7.5 í greinargerð um fugla eru talin upp viðmið fyrir þann umhverfispátt vegna umhverfismats. Þar er *algengi tegundar*, væntanlega á öllu Íslandi, nefnt en réttara væri að nota stofnþróun sem viðmið (eða bæði). Hér á landi eru mjög stórir stofnar af tegundum sem eru algengar á þessu svæði, t.d. heiðlóu og spóa. Ísland hýsir töluverðan hluta af Evrópustofni þessara tegunda en stofnar þeirra hérlendis fara hratt minnkandi, eða um allt að 30-40% á síðustu 10-15 árum. Til þess að meta áhrif framkvæmda á tegundirnar er því æskilegra að nota stofnþróun í stað eða til viðbótar við algengi.

Einnig er vert er að nefna að heiðlóa, lóupræll og haförn eru forgangstegundir á viðauka Bernarsamningsins, sem Ísland er aðili að, yfir tegundir sem þarfnast sérstakrar búsvæðaverndar.

Náttúruverndarstofnun telur mikilvægt að fram komi ítarlegar áætlanir á því hvaða leiðir verði farnar til að draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum á vistgerðir og búsvæði fuglanna. Mikilvægt er að mat á áhrifum taki til rekstrartíma og áhrifa starfseminnar, t.d. þyrluflugs og veglagningar og umferðar, en nýlegar íslenskar rannsóknir hafa sýnt fram á jaðaráhrif vega á fugla². Í greinargerð er nefnt að áhrif framkvæmdar verði metin innan áhrifasvæðis framkvæmdarinnar og er nauðsynlegt að þar verði jaðarsvæðis framkvæmdasvæðis, sér í lagi fjörurnar og leirurnar, teknar með í reikninginn, þar sem þau eru mikilvæg fæðuöflunar- og áningarsvæði fyrir fjölmargar innlendar tegundir og farfuglategundir

Náttúruverndarstofnun bendir á allir fuglar eru friðaðir samkvæmt lögum nr. 64/1994 um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum nema friðun þeirra hafi verið aflétt með reglugerð nr. 456/1995. Þegar rætt er um friðun tekur hún einnig til eggja og hreiðra þeirra fugla sem njóta algerrar eða tímabundinnar friðunar.

Auk þess bendir stofnunin á að í 2. mgr. 6. gr. laga nr. 64/1994 um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum segir að ávallt skuli gæta fyllstu varkárni og nærgætni gagnvart villtum dýrum og búsvæðum þeirra og forðast óþarfa truflun. Við skipulag og landnotkun skal tekið tillit til villtra dýra og búsvæða þeirra, sbr. lög um náttúruvernd og skipulagslög.

Landslag

Náttúruverndarstofnun tekur undir að varðandi landslag þá þurfa lög um náttúruvernd 60/2013 og landslagssamningur Evrópu að vera umhverfisviðmið undir umhverfispáttinum landslag og ásýnd.

Náttúruverndarstofnun bendir á að í 3. gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013 segir að til að stuðla að vernd jarðfræðilegrar fjölbreytni landsins og fjölbreytni landslags skal stefnt að því að varðveita landslag sem er sérstætt eða fágætt eða sérlega verðmætt vegna fagurfræðilegs og/eða menningarlegs gildis.

Auk þess bendir Náttúruverndarstofnun á að í 69. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd kemur fram að við hönnun mannvirkja, svo sem vega, virkjana og annarra framkvæmda, skuli þess gætt að þau falli sem best að svipmóti lands. Við mat á umhverfisáhrifum og afgreiðslu

² <https://nsojournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jav.03572>

leyfisumsókna skal tekin afstaða til þessa atriðis. Sérstaklega er mikilvægt að huga að huga að vali á staðsetningu og legu mannvirkja, útfærslu í stærð og formi, frágangi að loknum framkvæmdum og litavali sem lykilþætti í aðlögun mannvirkja að umhverfi sínu. Auk þess er mikilvægt að mannvirki samrýmist jarðmyndunum, gróðri og ásýnd svæðisins.

Valkostir

Náttúruverndarstofnun leggur áherslu á að varðandi valkosti í umhverfismati verði fjallað sérstaklega um staðsetningarvalkosti innan jarðarinnar, mismunandi umfang eða þéttleika byggðar, aðra útfærslu á vegakerfi, stígum eða aðkomu, valkosti varðandi dreifingu eða þéttleika mannvirkja, mismunandi útfærslur á baðaðstöðu og/eða heilsulind.

Náttúruverndarstofnun telur mikilvægt að núllkostur nýtist sem skýrt og raunhæft viðmið í umhverfismati, þar sem greint er frá líklegri þróun umhverfisins án fyrirhugaðrar framkvæmdar. Slík umfjöllun er forsenda þess að unnt sé að meta hvort og með hvaða hætti fyrirhuguð uppbygging felur í sér breytingu frá núverandi ástandi, og að bera saman áhrif framkvæmdarinnar við þróun sem annars væri fyrirsjáanleg á svæðinu.

Fráveita

Í greinargerð kemur fram að fráveita frá fyrirhugaðri starfsemi, þar á meðal hóteli, heilsumiðstöð og tengdum mannvirkjum, verði leyst með miðlægu fráveitukerfi þar sem skólþ verði safnað saman og leitt til viðeigandi hreinsunar áður en losun fer fram. Vísað er til þess að fráveitulausnir verði útfærðar í samræmi við gildandi reglur og kröfur þar af lútandi. Náttúruverndarstofnun bendir á að í fráveituvatni er ekki eingöngu lífrænt efni heldur getur einnig verið t.d. rusl, lyfjaleifar og örplast.

Náttúruverndarstofnun bendir á að ekki eigi einungis að fjalla um áhrif vegna fráveitu út frá lögum um stjórn vatnamála og þeim gæðapáttum sem lagðir eru þar fram. Umfjöllunin þarf einnig að vera um áhrif fráveitu við viðkvæm náttúru, s.s. fjörur, leirur eða vatnakerfi og mögulegra áhrifa fráveitu á lífríki, fuglalíf eða vistkerfi.

Virðingarfyllst,

Axel Benediktsson

sérfræðingur

Skúli Þórðarson

verkefnastjóri

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Breiðabliki, 13. janúar 2026

Efni: Umsögn Eyja- og Miklaholtshrepps um matsáætlun vegna ferðapjónustu og frístundabyggðar að Laxárbakka

Vísað er til matsáætlunar Verkís, dags. 21. nóvember 2025, vegna umhverfismats ferðapjónustu og frístundabyggðar að Laxárbakka í Eyja- og Miklaholtshreppi sem er til kynningar í Skipulagsgáttinni, mál nr. 1662/2025.

Laxárbakki Resort ehf. fyrirhugar uppbyggingu ferðapjónustu á jörðinni Laxárbakka í Eyja- og Miklaholtshreppi. Áformin fela í sér 45 herbergja hótél, heilsumiðstöð, veitingastað, þjónustu- og starfsmannahús ásamt bílastæði, þylupalli og allt að 19 stakstæð frístundahús.

Þann 14. ágúst 2025 úrskurðaði Skipulagsstofnun að framkvæmdirnar væru háðar mati á umhverfisáhrifum. Helstu atriði í niðurstöðu Skipulagsstofnunar voru eftirfarandi:

- Skipulagsstofnun tók undir með Heilbrigðiseftirlitinu að gera þurfi betur grein fyrir fráveitumálum tengdum framkvæmdinni.
- Skipulagsstofnun taldi þurfi að fara í nánari greiningu, kortlagningu og mat á áhrifum fyrirhugaðra framkvæmda á gróður og vistgerðir í ljósi þess að framkvæmdin mun raska votlendi og vistgerðum sem njóta verndar. Einnig fjalla þarf um og leggja mat á áhrif fyrirhugaðra framkvæmda á lífríki í vatni sbr. umsögn Fiskistofu.
- Einnig þurfi að gera ítarlegri rannsóknir á fuglalífi svæðisins þar sem framkvæmdin er staðsett á mikilvægu fuglasvæði og nærri arnarhreiðri.
- Skipulagsstofnun benti á að uppbyggingin kallaði á frekari greiningu og mat á mögulegum ásýndaráhrifum.
- Vinna þyrfti fornleifarannsóknir á fyrirhuguðu áhrifasvæði framkvæmdanna.

Matsáætlun er verkáætlun fyrir fyrirhugað mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar. Í matsáætlun er gerð grein fyrir framkvæmdinni, framkvæmda- og áhrifasvæði hennar ásamt þeim þáttum umhverfisins sem taldir eru geta orðið fyrir áhrifum. Áætlað er að vinna skila umhverfismatsskýrslu til Skipulagsstofnunar í júlí og álit hennar liggi fyrir í september 2026.

Eyja- og Miklaholtshreppur hefur kynnt sér matsáætlunina og bendir á eftirfarandi atriði:

Aðalskipulag og deiliskipulag

Fram kemur í köflum 3.3 og 3.4 í matsáætlun að framkvæmdin kalli á aðalskipulagsbreytingu og að samhliða henni verði unnið deiliskipulag af fyrirhuguðu framkvæmdasvæði. Ekki kemur fram hvenær áætlað er að skipulagstillögurnar komi til afgreiðslu og kynningar.

Eyja- og Miklaholtshreppur bendir á að mikilvægt er að niðurstöður umhverfismats framkvæmdarinnar og álit Skipulagsstofnunar verði hafðar til hliðsjónar við vinnslu skipulagstillagna. Þá er hægt að bregðast við niðurstöðunum með viðeigandi útfærslu skipulags og skilmálum. Æskilegt er því að umhverfismati framkvæmdar verði lokið áður en skipulagstillögur verði afgreiddar.

Fyrirliggjandi gögn og frekari gagnaöflun vegna umhverfismats

Í matsáætlun er gerð grein fyrir fráveitumálum, áætluðu magni og meðhöndlun frárennslis og skólps.

Fram kemur í matsáætlun að unnin frekari greining á gróðri og vistgerðum og þéttleika varpfugla til að bregðast við athugasemdum í umsagnarferli matskyldufyrirspurnar. Einnig kemur fram að aflað verði frekari upplýsinga um lífríki í vatni við umhverfismatið.

Samkvæmt matsáætlun verða unnar greiningar á sýnileika mannvirkja og unnar líkanamyndir sem endurspeglar ásýnd svæðisins að framkvæmd lokinni.

Fornleifaskráning á vettvangi og niðurstöður birtar í umhverfismatsskýrslu.

Með hliðsjón ofangreindum atriðum í matsáætlun um fyrirliggjandi gögn og frekari upplýsingaöflun um umhverfisþætti telur Eyja- og Miklaholtshreppur framkvæmdaraðila hafa mætt ágætlega þeim kröfum sem fram komu í matskylduákvörðun Skipulagsstofnunar.

Leyfisveitingar Eyja- og Miklaholtshrepps.

Framkvæmdin er háð framkvæmda- og byggingarleyfi Eyja- og Miklaholtshrepps samkvæmt skipulagslögum og reglugerð um framkvæmdaleyfi.

Að öðru leyti gerir Eyja – og Miklaholtshreppur ekki athugasemdir við matsáætlunina.

Virðingarfyllt,

Sigurbjörg Ottesen, oddviti

Eyja- og Miklaholtshrepps

Undirritunarsíða

Sigurbjörg Ellen Ottesen

Skipulagsstofnun

07.01.2026

Mál nr. 1662/2025

sent. skipulagsgatt@skipulagsgatt.is

Ferðapjónusta og frístundabyggð að Laxárbakka

Laxárbakki Resort ehf. fyrirhugar uppbyggingu á jörðinni Laxárbakka á sunnanverðu Snæfellsnesi í Eyja- og Miklaholtshreppi. Áformin eru stórtæk eins og fram kemur í kynningu á matsáætlun og því margir mikilvægir þættir sem ástæða er til að kalla eftir að verði teknir fyrir við mat áður en umhverfismatsskýrsla er gerð. Í þessu verkefni eru margir þættir sem hafa þarf í huga vegna viðkvæmni og fjölbreytileika náttúrufars á svæðinu og vill Landvernd leggja sérstaka áherslu á að allt verði rannsakað vel sem lýtur að líffræðilegri fjölbreytni svæðisins.

Markmið framkvæmda

Í þessum kafla kemur fram í matsáætlun það mat framkvæmdaðila að lítið framboð sé af ferðapjónustu í hæsta gæðaflokki á Íslandi. Landvernd hefur ekki yfirsýn á hvernig slíkt mat fer fram eða hvort það eru til einhverjir viðurkenndir gæðastaðlar í gistingu á Íslandi. Landvernd vill því kalla eftir við Skipulagsstofnun að framkvæmdaðili sýni fram á með rökum meintan skort á gæðum í gistiþjónustu hér á landi. Hvort eftirspurn er eftir gistingu á viðkomandi svæði er annað matsatriði sem þarf þá að vera sýnt að sé til staðar. Spyrja þarf um hvort liggi fyrir greining af hálfu viðkomandi sveitarfélags á þölmörkum ferðapjónustu innan svæðisins en Skipulagsstofnun hlýtur að horfa til þess í auknum mæli að kalla eftir slíku mati í ljósi stórauðinnar uppbyggingar ferðatengdra þjónustu um allt land.

Gróður og dýralíf

Skipulagssvæðið er stórt og staðhættir margbreytilegir og hátt verndargildi þar sem líffræðileg fjölbreytni er mikil. Landvernd hvetur til þess að framkvæmdaðila verði gert að draga úr umfangi framkvæmda til þess að hlífa þeim svæðum sem viðkvæmust eru. Innan svæðis er arnaródal og skýra þarf hvernig haga á umferð í nálægð við það þannig að falli að lögum sem um það gilda og ekki verði truflun af. Þá er mikilvægt, að mati Landverndar, að áhrif vegna vegagerðar innan skipulagssvæðisins verði rannsökuð, því nýlagning vega sem er áætluð og fram kemur á skýringarmynd 4.1. getur haft afdrifarík áhrif á vistgerðir, fuglalíf og vatnasvið. Mikilvægt er að skipulagssvæðið verði rannsakað nánar sem heildstætt vatnshlot með hliðsjón af votlendi, straumvatni í Laxá svo og strandsjó en svæðið er með hátt verndargildi á B-hluta náttúruminjaskrár þar sem svæðið er tilnefnt m.a. vegna vistgerðar, fugla og sela og er skilgreint árósarvatnshlot Löngufjörur á vatnavefsíja (104-40-T). Sem fram kemur er hluti skipulagssvæðisins skilgreindur innan fuglasvæðis „Borgarfjörður- Mýrar-Löngufjörur“ sem hefur mikið verndargildi sem kallar á að lagt verði mat á alla þætti og um leið að framkvæmdaaðilar svari hvernig þeir hyggest verja svæðið með tilliti til áforma og uppbyggingar vegna umferðar fólks um verndarsvæðið. Fram kemur í matsáætlun að jörðin, og áformað framkvæmdasvæði sé að miklum hluta lítt raskað votlendi sem kallar á sérstaka varúðarnálgun að mati Landverndar. Utan vistgerða á landi og fjölbreytt lífríkis er að þessu viðbættu svokallaður Stakkhamarsós, stórt sandmaðksleirusvæði sem nýtur sérstakrar verndar sem fæðuöflunarsvæði fyrir margar fuglategundir og þá sér í lagi vaðfugla.

Áskoranir vegna framkvæmda á verndarsvæði

Ef tekið er mið af mynd 5.1 verður ekki annað séð en að stærstur hluti af ágengustu framkvæmdum og starfsemi fari fram á því svæði sem mest lífríki er að finna. Uppbygging stefnir verndargildi svæðisins í hættu á framkvæmdatíma og á starfstíma. Meta þarf möguleg áhrif á lífríki svæðisins m.a. vegna vinnuvéla og umferðar fólks. Sérstök ástæða er til þess að meta það svæði sem skilgreint er sem Árósarvatnshlot, þ.e. við strandlengjuna og framan við hana og allt vatnshlotið innan við Stakkhamarsós.

Fráveitumál og viðkvæmur viðtaki

Í ljósi þess hve viðtaki er viðkvæmur telur Landvernd að ekki verði gefinn afsláttur af því að þriggja þrepa hreinsun verði sett upp og til að fyrirbyggja neikvæð áhrif á líffræðilega fjölbreytni svæðisins. Viðtaki tengist Löngufjörum þar sem er að finna grunnvatn, votlendi, straumvatn og árósarvatn. Tvær laxveiðiár tengjast svæðinu beint og óbeint, Laxá og Straumfjarðará.

Sé horft til landfræðilegra staðhátta er ljóst að sjór innan við hinn þrönga Stakkhamarsós er í mögulegri eða mikilli hættu á að verða fyrir uppsöfnun vegna ónógra vatnsskipta. Það er grundvallaratriði að vinna ítarlegt mat á viðtökum við strandlengjuna við áhættuþáttum uppsöfnunar frá sérstaklega þá fráveitu og svo vegna losunar frá badvatni, pottum og laugum innan svæðis sem innihalda klór og e.t.v. fleiri óæskileg efni. Landvernd vill ef af framkvæmdum verður, leggja til í ljósi varúðarnálgunar að öll fráveita frá starfsemi innan svæðisins verði leidd hæfilega langt út fyrir Stakkhamarsós út í hafstrauma svo ekki hljótist mengun af.

Þyrlupallur – önnur umferð

Um leið og Landvernd minnir á gæði þessa svæðis og náttúruvernd er falin í mikilli líffræðilegri fjölbreytni vakna spurningar um hversu vel regluleg þyrluumferð og þyrlupallur eigi heima innan slíks svæðis sem er þekkt af fuglalífi. Landvernd vill að lagt verði mat á samlegð þyrluumferðar og upplifunar á því sem hér er að framan nefnt gisting í hágæðaflokki. En fyrst af öllu er þó krafa að metin verði sérstaklega áhrif þyrluflugs á fuglalíf. Hávaði frá þyrlum er mikill og efast Landvernd um að slík umferð eigi heima svo nálægt stað þar sem verndargildi er metið svo hátt.

Að lokum

Landvernd myndi helst óska þess að framkvæmdaaðilar hætti svo stórtæk áform. Ef ekki verði að draga úr þeim með hliðsjón af viðkvæmri náttúru svæðisins og treysta verður á að allar þær stofnanir sem koma að málum gefi ekki slaka á kröfum þannig að verndargildi svæðisins verði fyrir varanlegum skaða.

Með vinsemd og virðingu

Formaður Landverndar

Þorgarður María Þorbjarnardóttir

Vegna: Máls nr. 1662/2025, Ferðaþjónusta og frístundabyggð að Laxárbakka (Kynning matsáætlunar)

Athugasemd:

Minjastofnun hefur kynnt sér skýrsluna: Laxárbakki - ferðaþjónusta og frístundabyggð. Matsáætlun (Verkís, nóv. 2025).

Stofnunin hefur ekki athugasemdir við áætlunina hvað varðar menningarminjar.

Með kveðju / Kind regards / Venlig hilsen

Þór Ingólfsson Hjaltalín

Sviðsstjóri minjavarðasviðs / Director for Regional Heritage Management

Höfundur: Jakob Gunnarsson

Sent inn þann: 16.01.2026 , **Fyrir hönd:** Minjastofnun Íslands